

Katedra: Filosofie
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Španělský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Humanitní vědy se zaměřením na vzdělávání

VZNIK, VÝVOJ A ZÁNİK SPIRITISMU
V PODKRKONOŠÍ
ORIGIN, EVOLUTION AND DISAPEARRANCE
OF SPIRITISM IN „PODKRKONOŠÍ“

Bakalářská práce: 12–PF–KFL– 154

Autor: Helena Marksová

Podpis:

Vedoucí práce: PhDr. RNDr. MTh. Dalibor Hejna.D.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
51	0	11	1	14	1CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce

V Liberci dne: 26.4.2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra filosofie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Helena Marksová

studijní obor (kombinace): humanitní studia - španělský jazyk

Název BP: Vznik, vývoj a zánik spiritismu v Podkrkonoší

Název BP v angličtině: Origin, Evolution and Disappearance of Spiritism in "Podkrkonoší"

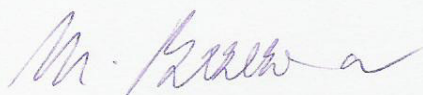
Vedoucí práce: PhDr. RNDr. MTh. Dalibor Hejna, Ph.D.

Konzultant:

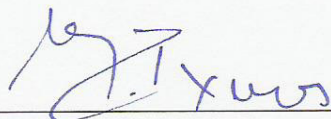
Termín odevzdání: duben 2012

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 1.12.2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): MARKSOVA' HELENA

Datum:

16. 2. 2011

Podpis:

Název BP: VZNIK, VÝVOJ A ZÁNİK SPIRITISMU V PODKRKONOŠÍ

Vedoucí práce: PhDr. RNDr. MTh. Dalibor Hejna, Ph.D.

Cíl: Cílem bakalářské práce je podat historický nástin spiritistického a okultního hnutí včetně jeho nejvýznamnějších osobností v Podkrkonoší, se zvláštním zaměřením na Novopacko.

Požadavky: 1) Prostudování a zpracování dostupné odborné literatury zabývající se tématem BP
2) Dodržení všech formálních náležitostí vypracování BP
3) Pravidelné konzultace s vedoucím BP

Metody: Studium odborné literatury vztahující se k tématu BP, využití expozice "Spiritismus v Podkrkonoší" v Městském muzeu v Nové Pace

Literatura: VYDRA, F. Spiritismus neboli duchověrectví v Podkrkonoší. In: Kalmanach 2008/09, s. 101-105.
GRZYBOWSKI, P. Velká kniha spiritismu. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. ISBN 80-7362-107-X.
DUŠEK, L. Tajemní spiritisté. In: Krkonoše. Jizerské Hory, č. 8, roč. 43, 2010, s. 44-45.
KOZÁK, J. Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin. Praha: EMINENT, 2003. 862 s. ISBN 80-7281-149-5.

Čestné prohlášení

Název práce: VZNIK, VÝVOJ A ZÁNİK SPIRITISMU V
PODKRKONOŠÍ
Jméno a příjmení autora: HELENA MARKSOVÁ
Osobní číslo: P08000511

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Vedoucím práce byl PhDr. RNDr. MTh. Dalibor Hejna, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 26.4.2012

.....
Helena Marksová

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. RNDr. MTh. Daliboru Hejnovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, vstřícnost a vždy optimistický přístup. Velký dík patří také paní Stanislavě Benešové z Nové Paky za zapůjčení potřebné literatury. V neposlední řadě děkuji své rodině za poskytnutí velké podpory.

Anotace

Bakalářská práce mapuje historii spiritismu v naší zemi, především v oblasti Krkonoš. Podává nástin vývoje a následného úpadku spiritistického hnutí, včetně jeho nejvýznamnějších osobností. Je zde popsána řada základních pojmů souvisejících se spiritismem pro snadnější porozumění textu. Součástí jsou ilustrace doplňující uvedené informace. Hlavním pramenem byla na toto téma zaměřená literatura a expozice „Spiritismus v Podkrkonoší“ v městském muzeu Nová Paka.

Klíčová slova

Spiritismus, spiritistické hnutí, spiritisté, seance, Podkrkonoší

Summary

The thesis describes the history of spiritism in our country, mainly in the region in Krkonoše. The abstract is about development and subsequent decline of movement of spiritism, inclusive big names of spiritism. The text is more comprehensible thanks the description of the main concepts. There are some illustrations to complete information. The exposition „Spiritism in Podkrkonoší“ in the museum in Nová Paka and a literature were the main sources used in the thesis.

Key words

Spiritism, Spirits movement, spiritists, séance, „Podkrkonoší“

OBSAH

Úvod	1
1 Definice pojmu „spiritismus“ a vysvětlení jeho podstaty	3
2 Výklad základních pojmů spiritismu.....	7
2.3.1 Mediumita píšící a kreslící	9
2.3.2 Mediumita slyšící	10
2.3.3 Mediumita mluvící	10
2.3.4 Mediumita cítící.....	10
2.3.5 Mediumita vidící	11
2.3.6 Mediumita pro fyzické zjevy	11
3 Spiritistické seance.....	13
3.2.1 Společné seance	15
3.2.2 Rodinné seance	16
3.2.3 Seance ve volné přírodě.....	16
4 Mediální kresby.....	17
5 Počátky novodobého spiritismu	20
6 Kořeny spiritismu v Čechách	21
7 Vývoj organizace spiritismu v Čechách.....	25
8 Oblast Novopacka	35
9 Víra v Podkrkonoší.....	37
10 Karel Sezemský a spiritistické hnutí na Novopacku	38
11 Spiritistické publikace – časopisy.....	41
12 Odpůrci českého spiritistického hnutí	43
13 Úpadek českého spiritistického hnutí	46
Závěr.....	50
14 Použité prameny a literatura	51

ÚVOD

Téma „Vznik, vývoj a zánik spiritismu v Podkrkonoší“ jsem si zvolila z důvodu blízkého vztahu k tamní oblasti. Nová Paka se v dětství mého otce stala jeho útočištěm v době letních prázdnin, kdy zde trávil chvíle volna se svojí babičkou, tedy s mojí prababičkou. Touto cestou se do povědomí naší rodiny dostalo vyprávění o „duchařských“ seancích. Já bych vám nyní chtěla předložit souhrnné zmapování historie spiritismu především v Podkrkonoší. Nejedná se o propagaci těchto praktik, pouze o snahu objektivně připomenout tuto zajímavou stránku historie našeho národa, která již bývá často zapomínána, ačkoliv v dřívějších dobách byla pro obyvatele Podkrkonoší velmi důležitá.

Pokud se obyvatel Nové Paky budete vyptávat „Co je pro tuto oblast typické?“, nejspíš se vám dostane odpovědi, že právě spiritismus a celkový úzký vztah místních obyvatel k přírodě. Tato spjatost s přírodou se neprojevuje pouze ve schopnostech povznést se nad realitu a komunikovat s dušemi zemřelých, ale také například ve schopnosti místních vyhledávat drahé kameny či prameny vod. Za návštěvu jistě stojí novopacká Klenotnice, která se pyšní skvosty z tamního kraje.

Pokud bychom se zabývali lidskými dějinami v globálu, zjistili bychom, že spiritismus provází člověka od samého počátku jeho bytí. Historie lidstva je tak silně prostoupena spiritismem, že pokud bychom chtěli líčit jeho vývoj podrobně, museli bychom pravděpodobně přepsat dějiny, protože právě tato stránka je doposud přehlížena a potlačována. I toto je jeden z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala.

Spiritismus byl a je celosvětovým hnutím bez jednoho konkrétního zakladatele. Toto lze odůvodnit skutečností, že vychází přímo z jevů odvíjejících se ze samotné podstaty života. Je možné se s ním setkat jak u primitivních národů, tak i u opravdu vyspělých společností.

Smutnou skutečností je fakt, že spiritistické hnutí zůstává jediným hnutím, které se od listopadu roku 1989 doposud neobnovilo. To ale neznamená, že by byl český spiritismus mrtev. Existuje řada jedinců, kteří v sobě pomalu opět odkrývají cesty k jinému, než pouze materiální, světu. Jelikož spiritismus vychází ze samotné podstaty člověka, je jisté, že dříve nebo později dojde k jeho renesanci.

Ačkoliv se v dnešní době řada jedinců zabývá spiritistickými seancemi, rozhodně se nejedná o nějakou obrodu spiritistického hnutí. Často jde pouze o zábavu skupiny lidí mnohdy posílených notnou dávkou alkoholu, což je zcela v rozporu se zásadami a učením tehdejších spiritistů. Navíc je takovéto počínání značně nebezpečné, stejně jako když se cokoliv závažného dělá nekvalifikovaně.

Dále bych ráda zmínila velký problém, který se ukázal během psaní této práce, a to získání nějakého svědectví lidí, kteří měli co do činění se spiritismem v Podkrkonoší. Dodnes se totiž setkáváme se strachem, možná se strachem z výsměchu, pokud dojde na problematiku spiritismu, spiritistického hnutí a spiritistických seancí. Tento pocit strachu může pramenit z iracionálního postoje některých jedinců naší společnosti, který jde jen stěží pochopit. Mnoho předsudků a posměvačných připomínek často pramení pouze z neznalosti. Jaromír Kozák na toto téma reaguje takto:

„Pokud odmítá spiritismus ten, kdo o něm nic neví, lze to pochopit, ač to svědčí o nesmírné hlouposti (nic přeci nelze jakkoli posuzovat, pokud o tom nic nevím), ale pokud někdo popírá spiritismus a přitom se sám přesvědčí, že spiritistické jevy skutečně existují, pak je to s ním na pováženou.“¹

Cílem mé práce není spiritismus nekriticky oslavovat nebo ho na druhou stranu zatratit, ale pouze oživit a připomenout tuto zapomenutou kapitolu dějin českého národa.

„Spiritistická praxe s popsányi stoletky a mluvícími médii byla by sama o sobě snadným terčem posměchu. Avšak to, co je podstatné, nejsou konkrétní dobové praktiky komunikace s duchovním světem, nýbrž sama vůle s ním komunikovat, sama touha překročit hranice materialismu a pozitivismu směrem k „jakémusi“ duchovnu.“²

¹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 21

² PUTNA, Martin. *Předmluva*. In: HAVEL, Václav. *Kniha života*. Praha: Knihovna Václava Havla, o.p.s., 2011. s. 17

1 DEFINICE POJMU „SPIRITISMUS“ A VYSVĚTLENÍ JEHO PODSTATY

1.1 Allan Kardec

K vysvětlení pojmu spiritismu se obrátíme ke spisům možná nepovolnější osoby, a to Allana Kardece, který bývá považován za otce spiritismu. Allan Kardec, vlastním jménem Hippolit Léon Dénizard Rivail, se narodil ve francouzském Lyonu roku 1804. Kardec zemřel na následky srdeční mrtvice ve věku 65 let 31. března 1869. Byl francouzským lékařem, spisovatelem a příležitostně také dával soukromé hodiny chemie a fyziky. O spiritismus se začal zajímat kolem roku 1850, kdy se z Ameriky šířila móda spiritistických stolků. Zpočátku byl jeho postoj skeptický a jako každý vědec, požadoval důkazy. Uvádíme jeho vlastní slova.

„Já tomu budu věřit, až to uvidím, až mi to samo dokáže, že stolek myslí. Do té doby mi ale dovol, ať si myslím svoje a neříkej mi bajky na dobrou noc.“³

Jelikož Rivail ke spiritismu přistupoval především z pozice vědce, nebyl hloupý a tak nepopíral nic, co by velmi dobře nejdříve nepoznal. Pročítal mnoho zápisů ze seancí a sám se účastnil několika experimentů, nikdy však neseděl u stolu, zastával úlohu tichého pozorovatele. Během jedné seance byl vyvolán duch, od kterého později přebral jméno „Allan Kardec“. Jeho postoj ke spiritismu se změnil, jakmile dosáhl těchto osobních zkušeností.

„Byl jsem daleko toho, abych změnil názor, ale viděl jsem, že v tom fenoménu je efekt, respektive vliv, který musí mít příčinu. Zajásal jsem v přesvědčení, že objev musí mít v sobě něco vážného, možná objev nových zákonů.“⁴

Popisováním a tříděním jevů se stal průkopníkem spiritismu, napsal řadu komentářů a jeho pět knih vydaných v letech 1857–1868 je základem spiritistického učení.⁵

Allan Kardec ve svých pracích klade důraz na odlišení slov „spiritualismus“ a „spiritismus“. Aby nedocházelo k popletení pojmů, je dobré oba tyto výrazy alespoň okrajově vysvětlit.

Spiritualismus, jako pojem, vysvětluje ve svém díle „The Spirits‘ Book“. Striktní význam slova „spiritualismus“ by dle Kardece byl význam opačný ke slovu „materialismus“. Tedy spiritualisté věří, že existuje něco více než hmota, ale nejedná se o

³ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. s. 65

⁴ Tamtéž, s. 66

⁵ Tamtéž, s. 65-69

víru v „duchy“ ani v možnou komunikaci s nimi. Spiritualismus je podle autora nutným základem pro všechna náboženství, protože věří, že na světě není vše pouhou hmotou.⁶

Spiritismus chápe Kardec jako nauku, která se zakládá na víře v existenci duchů a jejich zjevení. Můžeme se pouze dohadovat, v jakém významu zde používá výrazu „víra“, avšak s přihlédnutím ke skutečnosti, že i sám Kardec byl tichým účastníkem spiritistických seancí, je nám jasné, že i on své přesvědčení zakládá na zkušenostech.

Spiritualista je tedy ten, kdo připustí existenci něčeho, za námi vnímaným materiálním světem, což neobsahuje v sobě víru ve zjevení se duchů. Na druhé straně stojí spirita, který věří v manifestaci duchů. Každý spirita jest ale nutně spiritualistou. Spirita a spiritismus obecně je přesvědčen o tom, že duchovní bytosti tvoří neviditelný svět, jsou všude, vesmír je jimi obydlen do nekonečna a jsou neustále kolem nás. Duchové jsou jedna z mocností přírody, působí na psychický i morální svět. Nejsou to bytosti mimo stvoření – jsou to duše těch, kteří na Zemi nebo jiných světech žili a kteří odložili svojí tělesnou schránku. Jsou podrobeni zákonu pokroku a všichni můžou přijít až k dokonalosti. Existují duchové šťastní, ale i nešťastní – pocit štěstí se odvíjí z jejich chování za svého tělesnéhožití. Všichni se mohou za určitých okolností lidem zjevit a sdělovat se pomocí prostředníků.⁷

Ke spiritistickému učení Allan Kardec uvádí následující podstatné body:

1. U všech spiritistických projevů existují tři zásady – bytnost duše, její přežití těla a její sdělování.
2. Jevy během projevů ducha se zakládají na určitém přirozeném zákonu, a tak je nepovažujeme za něco zázračného či nadpřirozeného.
3. Mnoho jevů se označuje za „nadpřirozené“ jen proto, že se nezná příčina těchto jevů. Jelikož spiritismus nalézá příčiny těchto jevů, převádí je do říše přirozených jevů.
4. Některé z nadpřirozených jevů tak vidí i spiritismus a řadí je mezi pověry.
5. Soudit spiritismus podle událostí, které sami spiritisté nepřipouštějí, znamená snižovat hodnotu vlastního soudu a upozornit tak na vlastní nevědomost.
6. Výklad událostí spojených se spiritismem vyžaduje vážné a hluboké studium.⁸

⁶ KARDEC, Allan. *The Spirits' Book*. New York: Cosimo, 2006. s. 21

⁷ KARDEC, Allan. *Kniha prostředníků, neb: Vůdce prostředníků a vyvolávačův obsahující zvláštní poučení duchů o theorii všech duchů manifestací, o způsobech obcování se světem neviditelným, o vyvinutí mediumity, o obtížích a nebezpečích, se kterými se můžeme setkat při výkonu spiritismu*. Brno: Schneider, 1997. s. 247

⁸ Tamtéž, s. 15

O podstatě spiritismu nám mnoho napoví také nápis na náhrobku Allana Kardeca v Paříži, který přeložil Karel Sezemský v tomto znění: „ *Naroditi se, zemřít, znovu se zroditi a pokračovat bez ustání až k úplné dokonalosti, toť zákon.* “⁹

Spiritistické chápání lidského života spočívá ve víře v absolutní božskou spravedlnost, která se lidí dotýká především zákonem karmy (příčina-následek) a zákonem znovuzrození. Dle tohoto učení lidský život nekončí smrtí, ale je jen částí řetězu mnoha životů. Během tohoto procesu se lidský duch mravně zdokonaluje až k úplné dokonalosti.

Osud člověka závisí pouze na jeho vlastním konání, při znovuzrození se nabízí možnost odčinit své přestupky, ať už byly jakékoliv. Spiritismus podává důkazy o nesmrtelnosti lidské duše díky komunikaci médií se zemřelými.

1.2 Jaromír Kozák

Pro srovnání si nyní uvedme jiného významného autora na poli spiritismu, který přináší další zajímavé vysvětlení. Jaromír Kozák se narodil roku 1962 a od mládí se zajímal o duchovní problematiku. V letech 1989 až 1993 studoval egyptologii a archeologii na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy. Intenzivně se zabývá studiem a oživováním duchovního odkazu Egypta a více jak dvacet let se zároveň věnuje psychickému výzkumu, v němž se zaměřuje především na studium reinkarnace a xenoglosie. Před vydáním své knihy „Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin“ se zabýval výzkumem spiritismu a shromažďováním pramenů celých deset let.¹⁰

I Kozák ve svém díle uvádí, že se při vysvětlování pojmu „spiritismus“ nemůžeme omezit pouze na tvrzení, že se jedná o víru v duchy, protože by v tomto případě šlo o materialistickou a silně zavádějící definici. Předně nelze označit spiritismus za víru, a to již proto, že spiritisté stavěli především na svých zkušenostech.¹¹

Dle Kozáka lze původní spiritistické hnutí charakterizovat jako: „*holisticko-ekologický přístup k životu se zvláštním zřetelem k projevu psychických sil všeho druhu*“.¹²

⁹ BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. s. 4

¹⁰ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003.

¹¹ Tamtéž, s. 26

¹² Tamtéž.

1.3 Václav Havel

Užívání pojmu „víra“ v souvislosti s vysvětlením spiritismu odmítá i Václav Havel, děd našeho bývalého prezidenta Václava Havla. Václav Havel se narodil roku 1861 a zemřel v roce 1921. Ačkoliv byl podnikatelem ve stavebnictví, stal se během svého života významným podporovatelem českého kulturního dění. Se zaujetím se také zajímal o vše, co nějakým způsobem souviselo s mystikou a především spiritismem. Z úryvků z jeho díla „Kniha života vyplývá, že i on stavěl především na vlastní zkušenosti.

„Já sám ne že jsem uvěřil, ale jsem přesvědčen. Souborným uvažováním o postupu, vnitřní souvislosti a obsahu všech zde uvedených projevů, stalo se mi nepochybným, že život můj neskončí mou pozemskou smrtí, mysl mou očekává život další, budu žít dál – a mysl má ponese si odtud všechny ony pocity, ctnosti, vášně a názory, na nichž zde ulpěla.“¹³

Jak již bylo zmiňováno v úvodu, spiritismus je zcela přirozeným duchovním směrem, protože vychází z psychických sil každého jedince, tedy každého z nás.

Pro tuto práci je také důležité oddělit český spiritismus od masového spiritistického proudu v zahraničí, a to z důvodu nezaměření se českých spiritistů pouze na duchařství, nýbrž na kritické zkoumání zkušeností s poznávanými psychickými jevy. Vlastní duchařství bylo v Čechách jen jedním z prvků zdejšího spiritismu a nikdy neplnilo zábavnou funkci, ani se nejednalo o únik z reality.¹⁴

¹³ HAVEL, Václav. *Kniha života*. Praha: Knihovna Václava Havla, o.p.s, 2011. s. 45

¹⁴ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 27

2 VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ SPIRITISMU

2.1 Mediumita a média

Pokud se zaměříme na velmi zjednodušený popis mediumity, jedná se o paranormální schopnost jedince komunikovat s nehmotným světem, tedy zprostředkovávat sdělení bytostí z „druhého“ světa nebo také vyvolávat paranormální jevy, jako jsou pohyby a přesuny věcí či různé zvukové efekty. Jedinec nadaný touto schopností je označován jako tzv. médium.

„Za nejvýznamnější úkazy mediumity se považuje částečná nebo úplná materializace celého těla, nebo některých tělesných orgánů (hlava, ruka, apod..). Málo prováděná, avšak existující, mediumita fyzikální, je telekineze (pohybování předměty), levitace (vznášení předmětů ve vzduchu), aporty (přenosy předmětů z vnějšku do místnosti) a významná psychometrie (čtení historických událostí z předmětů).“¹⁵

Mediumitu lze zkoumat také z odbornějšího a méně zprofanovaného pohledu. Při tomto zkoumání budeme vycházet z vědeckých poznatků prof. Davida Bohma (1917-1992), význačného fyzika a filosofa, který rozvinul teorii implikátního a explikátního řádu. Laicky řečeno jde o to, že hmotný svět je pouhou projekcí nehmotného světa. Do nehmotného světa například vstupujeme po smrti. Toto tvrzení je podloženo výzkumem transpersonální psychologie.

Pokud je tedy vše propojeno v jediný celek, nemělo by nás překvapit, že velmi citlivý jedinec je schopen zaznamenat i to, co přesahuje jeho hmotné smysly. Tuto schopnost takto citlivého jedince můžeme označit pojmem „mediumita“. Obecně jedinec přijímá velké množství podnětů, které se vůbec nedostanou z podvědomí do povědomí. Skutečnost, že dokážeme, a to v nejlepším případě, využívat deset procent naší mozkové kapacity, naznačuje, že právě to mimosmyslové vnímání, které tak vysoce převládá nad smyslovým, je „normálnější“, než to, které je vnímáno společností jako jediné možné. Do jeho sfér patří především mediální spojení ale také jasnovidnost a telepatie. Médium musí být zcela uvolněné a na poměrně vysoké úrovni, aby bylo otevřeno tomuto „nadsmyslovému“ světu.

Kozák ve svém díle uvádí příměr s moderní technikou. Médium vidí jako určitý konvertor, který vám umožní reprodukovat jisté vlny z nadsmyslového světa, stejně jako můžete zachytit vysílání z různých televizních nebo rádiových stanic pomocí správného

¹⁵ BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. s. 7

konvertoru. Vysílání zde nesouvisí nijak s médiem, stejně jako tomu je u konvertoru, nevstupuje do mediijního spojení žádná subjektivní složka média.¹⁶

Můžeme říci, že celý praktický spiritismus stojí na osobě média. Jak se z pramenů dozvídáme, médium muselo být dokonale zdravou a duchovně vyspělou bytostí, která navíc žila příkladným životem. Zde příkladný život chápeme jako život bez alkoholu, tabáku či jiných drog. Aby se médium mohlo spojit s vyšším duchem, neustále se muselo zdokonalovat jak z hlediska morálního, tak i intelektuálního. Umožňovalo to snadnější komunikaci s nehmotnou sférou.¹⁷

Přenos informací mezi dvěma světy, hmotným a nehmotným, se realizoval prostřednictvím dvou médií. Jedním médiem na straně hmotného světa a druhým médiem na straně světa nehmotného. Toto druhé médium můžeme označit za „ducha“ nebo „anděla“, ačkoliv název pro toto druhé médium není to podstatné. Aby mohlo dojít k přenosu informací, média si musela být mentálně blízka.

Osobnost média se těšila velké úctě, a to už za dob egyptských duchovních. Pokud spolek spiritistů nemohl využít služby nějakého již stávajícího média, bylo možné vyčkat, až některý z účastníků projeví vysokou míru citlivosti, objeví v sobě zárodky mediumity a bude se tak moci stát médiem. Během vyvíjení jeho mediumity byli ale spiritisté velmi opatrní a mnohdy i skeptičtí, protože na základě svých zkušeností věděli, že ne zcela vyvinuté médium není vždy důvěryhodné a spolehlivé.¹⁸

K vývinu mediumity u začínajícího média se vyjadřuje také Przemyslav Grzybowski ve svém díle „Velká kniha spiritismu“:

„Médium nelze rozpoznat podle nějakých materiálních známek. O pokročilé medijnosti dané osoby mohou někdy svědčit (kromě jevů na seancích) některé události z jejího života. V přítomnosti osob, které mají začít s medijní činností, dochází k manifestacím, jež vyprovokoval duchovní opatrovník a jež nejsou nutně spojena s probouzejícím se druhem medijnosti. Jejich cílem pouze je, aby si médium všimlo nevšednosti jevů ve svém prostředí, což je obvykle popudem ke čtení odpovídající literatury a hledání kontaktů se skupinou odborníků.“¹⁹

Důležitým poznatkem z předchozího odstavce je skutečnost, že se média nebo lidé s výraznými medijními schopnostmi, nedali rozlišit pouhým pohledem tedy dle fyzických

¹⁶ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 39

¹⁷ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o, 2005. s. 316

¹⁸ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 381-401

¹⁹ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o, 2005. s. 314

aspektů. Zajímavé je také nabádání k radě s odborníkem. Můžeme zde cítit obavu z nezasvěcených pokusů o komunikaci s duchy.

Oproti zahraničí byla situace s médii v Čechách lepší, jelikož se zde nevyskytovala (nebo se vyskytoval jen ve zcela zanedbatelném počtu) média, která by mediální spojení prováděla pro zisk a pro získání vlastní slávy. Spiritisté sami tato média striktně odmítali.

Pokud se jednalo o nějaké domácí experimenty, kdy chtěl dotyčný, který se cítil být médiem, komunikovat s nehmotným světem, často měly tyto experimenty vážný dopad. „Posedlý člověk“ je sice pojem, který nám může připadat dnes již středověký, ovšem jedná se o osobu, která vyvolala velmi nízkého ducha a teď se ho nemůže zbavit. Jedinec, který je takto „posedlý“, slyší hlasy nebo různé zvuky, což nevyhnutelně vede k narušení jeho psychického stavu. Médiu, které by bylo pod nepřetržitým vlivem nižších duchů, by hrozilo celkové vyčerpání organismu.²⁰

2.2 Druhy médií

Jak již bylo řečeno, média se od sebe liší především svojí citlivostí. Dále se ale také liší tím, co mohou zprostředkovávat. Spiritisté rozdělili média do sedmi základních skupin.

- 1) pro fyzické jevy
- 2) mluvící
- 3) vidící
- 4) slyšící
- 5) cítící
- 6) píšící
- 7) kreslící

Všechny tyto druhy médií se navíc dělily na média mechanická nebo nazíravá. U médií mechanických docházelo k tomu, že jejich vlastní duch (chcete-li duše) opustil tělo, do těla vstoupil duch nový, tzv. přichozí, který ovládal konání daného média. Na druhé straně nazíravé médium ducha či duši neztrácí, ale jeho duše slouží jako tlumočnické pocitů a informací, které získává od přichozího ducha.

2.3 Druhy mediumity

2.3.1 Mediumita píšící a kreslící

Média, u kterých se projevovala tato forma mediumity, většinou pracovala o samotě a v klidu. Seanci zahajovala s ořezanou tužkou volně položenou na čistém papíru a s myslí

²⁰Tamtéž, s. 354

obrácenou k Bohu. Poté médium trpělivě čekalo v pokud možno bezmyšlenkovitém stavu. Po nějaké době (někdy se jednalo i o několik let, než došlo k navázání mediálního spojení) sebou začala ruka sama trhat. Díla vytvářená těmito médii mohla být černobílá, ale také barevná za využití jakýchkoliv výtvarných technik.

Pokud ruka začala psát, jednalo se většinou o krátké vzkazy. Jsou ale známi i případy vytvoření celých románů. Text těchto sdělení mohl být psán česky, v cizím jazyce a někdy dokonce jazykem zcela neznámým včetně písma. Na řadě mediálních kreseb také dochází ke kombinaci kresby s psaným textem.

2.3.2 Mediumita slyšící

Jedná se o nejčastější typ mediumity, kterým byla média nadána. V podstatě se jednalo o zklidnění vlastní mysli do takové míry, aby bylo možné slyšet poselství z nehmotného světa. Média tato poselství zapisovala nebo je přímo tlumočila na zasedání.

2.3.3 Mediumita mluvící

K vyvinutí této mediumity bylo zapotřebí shromáždění se spiritistů do kruhu, přičemž se vedle sebe sedící jedinci museli být sympatičtí. Nejvíce citlivý členek tohoto kruhu po chvíli ucítil mrazení, chvění a různé mimovolné pohyby. Dostavila se únava a nově vytvořené médium upadlo do transu. Pokud o sobě dotyčný během této seance vůbec nevěděl, jednalo se o médium mechanické. Je-li médium částečně při smyslech, tedy částečně ovládnuto, hovoří se o médiu nazíravém.

Médium hovořilo jak jazyky pro něho známými, tak i v jazycích, kterým samotné médium nerozumělo, protože nemělo například patřičné vzdělání. Jednalo se o média xenoglosní. O možnostech hovořit i v cizím jazyce nám může trochu napovědět výpověď pana Adámka z Pasek nad Jizerou:

„Já měl otce, který byl inteligentní, ale on tomu věřil taky. Já jsem to vždycky moc podceňoval, ale jednoho krásného dne, to mi bylo osmnáct let, jsem na jedno zasedání šel. To byla taková chalupa, jmenuje se to „Na Boušíně“. Oni tam každého rádi neviděli, protože tam třeba rušil. Já jsem mlčel jako hrob. Najednou jsem slyšel tu starou tetku, která neuměla ani německy, nebo jinak než česky. Hovořila perfektní angličtinou, víte, já už se tenkrát učil anglicky. Moc toho nepověděl ten duch, jen že je tady a zase odchází. Já otamtud utíkal pryč, to bylo moc ...“²¹

2.3.4 Mediumita cítící

Tento typ mediumity se vyznačuje tím, že citlivý jedinec má možnost zažít pocit blízký tomu, jakoby se ho někdo dotýkal, třel či dokonce prošel. Přítomno je mnohdy také prudké

²¹ DUŠEK, L. *Tajemní spiritisté*. In: *Krkonoše. Jizerské Hory*, č. 8, roč. 43, 2010, s. 45

zamrazení. Podle spiritistů toto znamená, že námi prošel duch, jehož vibrační frekvence je podobná té naší.

2.3.5 Mediumita vidící

Zde se jedná o schopnost vidět postavy z nehmotného světa. Opět se objevuje u lidí citlivých, kteří mají navíc často dar vidět lidskou auru.

2.3.6 Mediumita pro fyzické zjevy

Mediumita pro fyzické zjevy je zjednodušeně schopnost materializovat předměty nebo duchy a to tak, aby se během seance stali viditelnými celému kruhu zúčastněných.

Mnohem podrobnější rozčlenění mediumity vytvořil Cesare Lombroso (1835-1909), jedná se zatím o nejdůkladnější zpracování. Pro představu ho nalezneme v následující tabulce.²²

Tab. č.1: Druhy mediumity a její závislost na stavu vědomí

DRUH MEDIUMITY A JEJÍ ZÁVISLOST NA STAVU VĚDOMÍ	
STAV VĚDOMÍ	Médijní projevy
BDĚLÝ STAV	Intuitivní médijnost
	Médijnost s fyzickými účinky pohybu (přemísťování)
PREHYPNÓZA	Intuitivní médijnost
	Mluvicí médijnost
	Pišící médijnost
	Typtologická médijnost (klepání stolku)
	Médijnost s fyzikálními účinky - přemísťování předmětů
	Médijnost s fyzikálními účinky - hlomozy
SOMNAMBULISMUS	Mluvicí médijnost
	Pišící médijnost
	Typtologická médijnost
	Médijnost s fyzikálními účinky - přemísťování předmětů
	Médijnost s fyzikálními účinky - levitace
	Médijnost s fyzikálními účinky - přenosy
	Médijnost s fyzikálními účinky - zvuky
	Médijnost s fyzikálními účinky - světla
	Médijnost s dočasnými materializacemi – částečně hmatatelnými
	Médijnost s dočasnými materializacemi – viditelnými neprůhledným světlem
	Médijnost s dočasnými materializacemi – viditelnými svým vlastním světlem
	Médijnost s dočasnými materializacemi – viditelnými vyfotografováním ve tmě
	Médijnost s dočasnými materializacemi – viditelnými akcí pneumatografickou
KATALEPSIE	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu – přemístění předmětů
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu – levitace
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu – přenosy
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu – levitace média
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu – zvuky
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu – světla

²² KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 381-390

	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi částečnými až úplnými
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi částečnými – viditelnými neprůhledným světlem
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi částečnými – viditelnými svým vlastním světlem
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi částečnými – viditelnými fotografií ve tmě
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi částečnými – viditelnými fotografií v refl. světle
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi částečnými – viditelnými akcí pneumatografickou
	Typtologická médijnost s dematerializací: přínosy
LETHARGIE	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu: přemístění předmětů
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu: levitace
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu: přenosy
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu: levitace média
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu: zvuky
	Typtologická médijnost s fyzikálními účinky pohybu: světla
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi úplnými - hmatatelnými
LETHARGIE	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi úplnými – viditelnými neprůhledným světlem
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi úplnými – viditelnými svým vlastním světlem
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi úplnými – viditelnými fotografickou akcí ve tmě
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi úplnými – viditelnými fotografickou akcí při refl. světle
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi úplnými – viditelnými akcí pneumatografickou
	Typtologická médijnost s dočasnými materializacemi mluvícími
	Typtologická médijnost s trvalými částečnými materializacemi
	Typtologická médijnost s dematerializací: přínosy

3 SPIRITISTICKÉ SEANCE

Seance je název pro shromáždění spiritistů, při kterém probíhala komunikace s duchovním světem. Je důležité zmínit fakt, že se nejednalo o žádnou formu zábavy pro pracující v době, kdy nebylo možné užít k rozptýlení televizi či rádio. Opak je pravdou. K seancím se přistupovalo s velkou mírou zodpovědnosti a samozřejmě s úctou. Seance představovala pro spiritisty to, co bohoslužba pro věřící. Jednalo se o duchovní vrchol po uplynulém týdnu v běžném životě každého spiritisty. Tato komunikace s duchovním světem probíhala prostřednictvím médií, a to především za účelem mravního povznesení a vyššího poznání. Každá seance měla jistá pravidla. Do kroužku měl uchazeč vstupovat pouze tehdy, pokud toužil právě po mravním povznesení či vyšším poznání, tedy pouze vážný zájemce.

Forma jednotlivých seancí nebyla dána rozhodnutím nějakého jednotlivce, nýbrž byla budována na základě výsledků automatického písma. Můžeme tedy říci, že zásady, jak k seancím přistupovat, byly spiritistům dány mediijní cestou. Koncepty seancí jednotlivých spolků však vykazují zarážející jednotu. Onen překvapující fakt spočívá v tom, že spolky mezi sebou prakticky nekomunikovaly a do roku 1880 ani neexistovala žádná spiritistická literatura.²³

Podle získaných svědectví můžeme říci, že seance probíhaly v kroužku nejméně tři osob při minimálním osvětlení. Účastníci se drželi za ruce, aby propojili celý kruh a dali tak průchod energii. Na začátku a na konci se zpívali náboženské písně a vykonávaly modlitby. Když byl vytvořen kruh, všichni se soustředili na jednu myšlenku. Například se soustředili na to, aby ruka média začala psát, kreslit nebo aby médium bylo schopné upadnout do transu. Médium během této doby upadlo do transu. Těmto kroužkům většinou předsedal nejzkušenější člen spolku, který byl často také médiem pro komunikaci s nehmotným světem. Během seance mohl být přítomný také zapisovatel, který zaznamenával její průběh.²⁴

O průběhu seance se zmiňuje například Václav Havel ve svém díle „Kniha života“. Spiritistických shromáždění se sám aktivně účastnil. Zpočátku skeptický Havel seanci popisuje takto:

„Mimo prostředníka bylo nás osm až dvanáct osob. Posadili jsme se za stůl a zpočátku při plném světle, při pozdějších stáncích při jedné na stropě umístěné žárovce o 32 svíčkách. Seděli jsme úplně volně, prostředník mezi námi, rukou jsme nespojovali a úplně

²³ Tamtéž, s. 402

²⁴ Tamtéž.

v tichu čekali jsme na první projev 5 až 10 minut. Myšlenky naše zaměstnávaly se přáním, abychom měli poučný projev.“²⁵

Ačkoliv nebyla dána jasná forma seance, pro každé shromáždění platila řada pravidel. Pro úplné dokreslení představy o spiritistických seancích, si nyní ve stručnosti tato pravidla shrneme.

3.1 Pravidla seance

1. U seance bylo důležité, aby se z ní stal jistý rituál. Bylo tedy doporučeno, aby probíhala ve stejný den v týdnu, stejnou hodinu a na stejném místě. Ideální bylo, pokud skupina účastníků zůstala neměnná.
2. Doporučené trvání seance bylo jedna až dvě hodiny. Shromáždění se nemělo neúměrně prodlužovat.
3. Množství účastníků bylo omezeno na maximálně osm jedinců.
4. Jedinec měl k seanci přicházet s hlubokým přesvědčením, úctou a touhou po dalším poznání.
5. Alkoholici či závislí na nikotinu se mohli seance účastnit až po obeznámení se se spiritistickou literaturou a po příslibu zbavení se svého zlovyku.
6. Na seanci se neměli pouštět lidé ateističtí a posměvační. Jejich přítomnost by pouze narušovala rovnováhu. Nejednalo se ale o jedince, u kterých mohlo dojít k přehodnocení svých postojů, tedy u takových, kde bylo nalezeno „zrnko“ touhy po poznání.
7. Pokud se seance konala v uzavřeném prostoru, tedy v nějaké místnosti, mělo se dbát na čistotu a čerstvý vzduch.
8. Kouření a pití alkoholu bylo během seance i po ní zakázáno.
9. Rozsazení účastníků mělo být provedeno tak, aby zaručovalo vytvoření co nejharmoničtějšího řetězce. Rozsazení prováděl vedoucí kroužku.
10. K seanci neměli chodit lidé unavení a vyčerpaní.
11. Před zahájením každé seance probíhal duchovní rozhovor. Diskutovalo se o tom, co se dělo při předchozí seanci. Také se mohly číst spiritistické články.
12. Důležitým bodem před každou seancí byla žádost o ochranu, která se prováděla pomocí modliteb a písní.
13. Bylo vhodné přesně vědět, koho chcete vyvolat, a doporučovalo se také mít připravené otázky.

²⁵ HAVEL, Václav. *Kniha života*. Praha: Knihovna Václava Havla, o.p.s, 2011. s. 40

14. Nebylo povoleno dotýkat se právě přijímajícího média.
15. Členové kroužku měli být kritičtí a opatrní k tomu, co a kdo se médiem projevuje. Pokud se prohlašovalo za velmi slavnou osobnost, mohlo se často jednat o zprávu mylnou.
16. Pokud duchové odmítali komunikovat, komunikace s nimi se nesměla dále vynucovat.
17. Místo pro konání seance mělo být vybráno tak, aby seance nebyla ničím narušována.
18. Vedoucí seance netvořil část řetězu, nýbrž seděl u stolu s médiem, řídil seanci, komunikoval s duchy a zapisoval průběh.
19. Celý řetězec musel zachovávat vážnost a soustředit se na jednu myšlenku, dokud se duch neprojevil.
20. Při účasti více médií média pracovala současně. Otevřela se projevům a nečekala na sebe.
21. Na větších shromážděních měla být média oddělena od ostatních účastníků. Předcházelo se tak zmatkům.
22. Seance se ukončovala odchodem ducha. Poté následovala už jen závěrečná modlitba a píseň.²⁶

K osmému bodu je dobré podat patřičné odůvodnění tohoto požadavku. Spiritisté se domnívali - lze očekávat, že své domněnky měli i náležitě potvrzené -, že kouření, drogy a alkohol mají za následek poškození jak fyzického organismu, tak i duchovního těla. Toto poškození duchovního těla může způsobovat - v nejlepším případě -, problémy během seance. Temnější stránkou věci je fakt, že i mezi spojením duchovního a hmotného světa platí nám známé pořekadlo „Vrána k vráně sedá, stejný stejného si hledá.“. To znamená, že i duchové, stejně jako lidé, sympatizují s osobami, které jsou na podobném stupni intelektuálního a morálního vývoje. Alkoholikovi by tedy mohlo hrozit vyvolání nižšího ducha a následné problémy s tím spojené.²⁷

3.2 Tři typy seancí, které byly prováděny v Podkrkonoší

3.2.1 Společné seance

Tyto seance byly pořádány v nějakém vesnickém stavení, a to jednou až dvakrát týdně. Bylo při nich předem dáno, kdo bude médiem. Často se konaly v době, kdy ve vesnici někdo zemřel, a pozůstali se při nich spojili se svým zesnulým prostřednictvím média.

²⁶ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 403-447

²⁷ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o, 2005. s. 323

3.2.2 Rodinné seance

Druhou významnou skupinou byly rodinné seance, které se konaly pouze v kruhu rodinném, a médiem byla většinou některá žena z příbuzenstva.

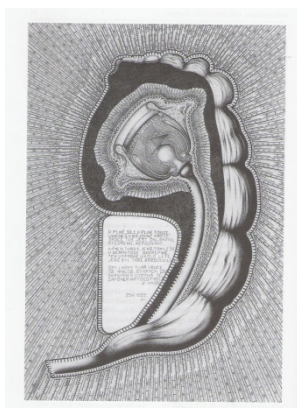
3.2.3 Seance ve volné přírodě

Posledním a neméně zajímavým typem byly seance ve volné přírodě, které se konaly na památných místech a většinou ve „význačných“ dnech, jako byly „dušičky“ a „svatodušní svátky“. Nejznámějším místem nedaleko Nové Paky byl proslulý „Kalich“ u Malé Skály, kde se spiritisté tajně scházeli.²⁸

²⁸ BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. s. 8

4 MEDIJNÍ KRESBY

Podle spiritistů má každý člověk určité medijské schopnosti, které se projevují různými

Obr. 1: Medijská kresba

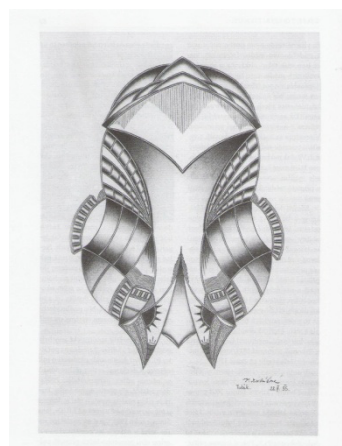
vzájemně techniky kombinovat. Výsledkem práce kreslicích médií jsou obrazy zachycující nejen život na naší planetě, ale také říši duchovní. Často se na medijských kresbách vyskytují složité ornamenty či podobizny osob.²⁹

Jak vlastně kreslicí média tvořila? Citujme z článku E. Havráňka „Kresby tak zvané mediální“, uveřejněném v časopise Zlatá Praha 1925:

„Medium usedne ke stolu nebo k malířskému stojanu a položí prostě ruku s tužkou (štetcem) na papír (plátno), o nic se nestarajíc. Medium může se při kresbě s kýmkoli bavit, smát nebo číst román, ruka mu kreslí sama. Medium si kresby nevšímá, ruka upustí tužku a chopí se gumy, aby chybný tah vymazala.“³⁰

Tento popis ovšem neberme vážně. Podle poznatků žijících kreslicích autorů je třeba přistupovat ke kreslení vážně a s naprostým soustředěním. Základním požadavkem je naprostý klid. Jak již bylo řečeno výše, kreslicí média zahajovala svoji práci v tichosti a většinou o samotě. Důležitá byla také naprostá uvolněnost mysli a - pokud možno - bezmyšlenkový stav. Následovalo dlouhé a trpělivé čekání.

S medijskými kresbami se dnes můžeme setkat v Novopackém muzeu, které nabízí ve své expozici část sbírky medijských kreseb Jana Tóna, průvodčího ze Staré Paky, který začal tvořit medijské kresby v roce 1904. Jedná se o kresby velmi propracované, jejichž vyhotovení často trvalo více než deset hodin.

Obr. 2: Medijská kresba

²⁹ STEJSKAL, Jan. *Novopacko: Portrét paměti a srdce*. Harachov: 2009. s. 183-201

³⁰ BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. s. 10

Dnes se tyto mediální kresby řadí do uměleckého směru „l'art brut“, tedy k původní, „neškolené kresbě“.³¹

Obr. 3: Mediální kresba Hugo Hosmana z roku 1939, vytvořena za 16 hodin

Obr. 4: Mediální kresba Huga Hosmana z roku 1939, vytvořena za 12 hodin

³¹ Expozice spiritismu, Nová Paka

Obr. 5: Mediální kresba „Růže ze Siria“ z roku 1929

5 POČÁTKY NOVODOBÉHO SPIRITISMU

Bylo by naivní tvrdit, že spiritismus jako takový někde „vznikl“. Ať se podíváme na kteroukoliv civilizaci, vždy se lidé těžce vyrovnávali se ztrátou svých nejbližších a toužili po nějakém dalším kontaktu. Chaldejci, Peršané a Babyloňané vyvolávali mrtvé, Židé se spiritismu naučili od Egyptanů, u Řeků a Římanů existovaly veřejné věštírny, kde se vyvolávali mrtví jaksi „na objednávku“.³²

Pokud jde o novodobý fenomén, nazývaný moderní spiritismus, šlo v něm předně o samotnou komunikaci s duchy. Zaměřen byl tedy čistě prakticky. Postupně se však spiritismus stal hnutím, učením a pro mnoho lidí i životním stylem. Tento fenomén rychle zaplavil celý svět.³³

Jako předzvěst novodobého spiritismu můžeme chápat působení švédského vědce a filozofa Emanuela Swedenborga (1688-1772), který začíná publikovat „zprávy ze záhrobí“ již v roce 1744. Tento švédský vědec a filozof upozorňuje především na možnost komunikace s duchy zemřelých.

Četné spiritistické kroužky však začaly vznikat až na základě události, která se odehrála v roce 1848 v severoamerickém městečku Hydesville. Dcery tamního farmáře Foxe začaly komunikovat s „říší záhrobní“ pomocí klepání. Jedna s dcer se později dokázala pomocí úderů spojit s duchem zemřelého. Pravděpodobně se jednalo o muže, který byl v jejich domě zavražděn. Duch sdělil dívce místo vraždy, kde byla poté skutečně kostra vykopána.

Tato událost rozpoutala zájem o komunikaci s duchy natolik, že v roce 1850 bylo v USA zaznamenáno asi 30 000 médií, tedy osob, která dokáží zprostředkovat styk se záhrobím. Kolem roku 1896 se jejich počet odhadoval dokonce na 3 milióny lidí.

Zásady spiritistického hnutí byly ustanoveny v Rochesteru, odkud se dále šířily do západní Evropy. Ve Francii v roce 1851 vymezil teorii novodobého spiritismu Allan Kardec. Zpracoval ji ve svých obsáhlých dílech „Kniha duchů“, „Kniha médií“, „Co jest spiritismus“.

Kolem roku 1870 se vlna spiritismu dostává do Anglie, kde bylo obnoveno starší učení profesora E. Bruntona, pro které je typické kladení důrazu na vnitřní božství člověka, které ho propojuje s Absolutnem. V roce 1884 vzniká v Londýně „Spiritualist Alliance“, která je

³² SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. s. 12-13

³³ Tamtéž.

podporována zámožnými šlechtickými rodinami. Došlo k šíření spiritismu i do vědeckých kruhů, o to se nejvíce zasloužili angličtí vědci W. Crookes a O. Lodge.

K našim sousedům do Německa se spiritismus dostal údajně přes Brémy a Hamburk, a to zásluhou Rusa Alexandra Nikolajeviče Aksakova. Mezi stoupenci spiritismu v Německu bylo možné najít také profesora fyzikální astronomie a řadu dalších univerzitních profesorů.³⁴

6 KOŘENY SPIRITISMU V ČECHÁCH

Kořeny spiritistické tradice sahají hluboko do historie naší země, proto je chybné považovat za vznik spiritismu v Čechách rok 1880. Jedná se pouze o rok vzniku českého spiritistického hnutí, nikoliv spiritismu jako takového. Důvodem k domněnce, že spiritismus neexistoval na našem území před rokem 1880, může vést fakt, že veškeré seance byly přísně utajovány, a to z důvodu obav samotných spiritistů.

Začneme ale u našich prapředků a u opravdových zárodků spiritistické tradice. Tato tradice je v Českých zemích hluboce zakořeněná a veškeré poznatky a rituály s ní spojené se předávaly z pokolení na pokolení.

Větší skupinou kmenů, o které se z pramenů můžeme domnívat, že se snažil komunikovat se „záhrobím“, byli již Keltové, pro které byly Čechy podle archeologů jejich pravlastí. Na duchovním životě Keltů se významně podíleli jejich kněží – druidové, kteří se nejspíše pokoušeli komunikovat s nehmotným světem, stejně jako šamani pradávných národů. Ačkoliv znalosti o životě Keltů nejsou dostačující, s jistotou můžeme tvrdit, že nejenže se na našem území vyskytoval národ, který věřil v nesmrtelnost duše, ale také v to, že se duše neustále vtěluje.

Ani Slovanům nebyla myšlenka nesmrtelné duše cizí. Své mrtvé pokládali na loď, které zapálili a nechali je plout k druhému břehu řeky, v čemž spatřujeme symbol poutě na „druhou stranu“.

Jdeme-li v našem nástinu dál, směrem do současnosti, zjišťujeme, že se již ve 14. století vyskytuje v Čechách organizovaná skupina patřící ke gnostickému hnutí – beghardi. Z popisu této skupiny je patrné, že se jednalo o jakési prapředky novodobých spiritistů. Popis to ovšem není příliš objektivní, jelikož pochází z řad příslušníků katolické církve, kterým se počínání této a jí podobných skupin nezamlouvalo. Nepřekvapí nás tedy, že se jedná o popis plný nenávisti a špíny. Nejednalo se o žádnou bezvýznamnou skupinku, ale o velké společenství, které jen v Praze mělo svého arcibiskupa a sedm biskupů, z nichž

³⁴ BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. s. 1-5

každý měl na starosti 300 členů. Působení a rozmach beghardů způsobil příjezd inkvizice de Čech a následné upálení čtrnácti členů této skupiny v roce 1318.

Dalším významným článkem v budování podhoubí pro novodobý spiritismus v Čechách byli bezpochyby také adamité. O jejich činnosti se dozvídáme od kněze Václava Krolmuse (1790-1861). Díky své otevřenosti a toleranci si získal důvěru adamitů, kteří byli ochotni prozradit něco málo ze svých rituálů. Podle Krolmových zjištění se adamité zpočátku scházeli pod širým nebem na horách, později však byly tyto seance úřady zakázány a tak se adamité začali shromažďovat v zahradách a uzavřených domech. Shromáždění se konala v noci a trvala zhruba dvě hodiny, a to od jedenácti hodin do jedné. Adamité na těchto seancích děkovali Bohu za obdržené dary. Pro nás je podstatnější fázi obřadu moment, od kterého se čekalo na projevení ducha. Projev ducha se uskutečňoval skrze upadnutí do transu jednoho z účastníků seance. Faráři, kteří nezaujatě adamity poznali, uvádějí, že se jednalo o lidi tiché, skromné, dobré a ochotné vždy pomoci.

Jak již bylo řečeno, situace pro tyto „seky“, nebyla nikterak příznivá. Postavení adamitů se zlepšilo až za vlády Václava IV. (1361-1419). Důkazem je pro nás založení adamitského sídla ve Chvojkově u Pelhřimova v roce 1410. Protože se v této době nemuseli skrývat před úřady, probíhaly jejich noční obřady přímo v sídle na Chvojkově.³⁵

O tom, že se jednalo o „seky“, které se zabývaly spiritismem, vypovídá i fakt, že při zrodu moderního spiritistického hnutí všechny najednou mizí. Kozák k této skutečnosti uvádí: *„Nápadná a stěží jen náhodná je skutečnost, že tyto sekty zanikají přesně v okamžiku, kdy se objevují na veřejnosti stoupenci moderního spiritistického hnutí.“*³⁶

Neméně zajímavou kapitolou v historii spiritismu v Čechách je působení skupiny shromážděné kolem jistého Mikuláše z Vlásenice (†1495), která měla svá centra původně v Pecínově a Táboře, a později se přesunula do Krkonoš. Mikuláš z Vlásenice je popisován jako člověk velmi citlivý až přecitlivělý, který zažil řadu vidění, která jej přiměla stát se lidovým kazatelem. Z jeho vidění, která byla písemně zaznamenána, se jich dochovalo pouze dvacet dva, a to v díle, které nese název „Zjevení boží slouhám Božím“.

Protože mikulášci získali do svých řad během krátké doby vysoký počet nových stoupenců, předpokládá se, že mezi novými členy byla také značná část adamitů. O mikulášcích pojednává přísný katolík Zdeněk Lev z Rožmitálu (1470-1535), jehož nejzajímavější informací o této sektě je prohlášení, že žijí v okolí Hořic, tedy na místě, kde ještě o čtyři sta let později nacházíme významné středisko spiritismu.

³⁵ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 79-130

³⁶ Tamtéž, s. 96

Dalším důkazem o existenci tradice spiritismu na našem území již před rokem 1880 je zmínka Jana Czerného, lékaře z Litomyšle, z roku 1517. Jan Czerný píše o stolku, skrze nějž duchové hovoří během seancí. Jedná se tedy nejen o důkaz praktikování spiritismu, ale také se dozvídáme, že se jako komunikačního prostředku užívalo stolku.

Jako inspirace pro užití stolku ke komunikaci s duchy mohl sloužit popis shromáždění z pera křesťanského spisovatele Tertulliana (160-220):

„Kolem stolku může zasednout libovolný počet osob, nejlépe však v násobku čtyř, tedy čtyři, osm atd., které položí ruce nenuceně dlaněmi na stůl a zachovají dokonalé ticho. Stává se sice dosti často, že se první pokusy nezdaří. Jsou-li kolem stolku shromážděni sami začátečníci, trvá někdy i několik hodin, než neznámá síla promluví, kdežto u zkušených prostředníků nastanou zjevy již v několika minutách. Ve stolku se ozve nejprve jakýsi jemný praskot, pak se stolek začne zachvívat, pootáčet a otáčet, ba za časté se i nazdvihuje a pohybuje se pak také tak živě, že jej přítomní nestačí sledovat.“³⁷

Vraťme se ale zpět k otázce spiritismu v oblasti Krkonoš. Z jakého důvodu byla tato část naší země pro spiritisty tak lákavá? Jednou z možných odpovědí je skutečnost, že mnoho členů z různých náboženských sekt prchalo do Polska. Při této cestě se jim útočištěm staly neprostupné lesy Krkonoš, které jim posloužily jako úkryt před pronásledovateli. Dalším důvodem je bezesporu příznivé klima pro spiritismus, a to již pro dávné sepětí tamních obyvatel s přírodou, které se projevovalo například ve vyhledávání cenných nerostů pomocí psychických sil.

Spiritistické seance, tak jak je známe z novodobého spiritismu, máme s jistotou doloženy od druhé poloviny šestnáctého století, kdy se začínají provozovat v masovém měřítku. Největšího rozkvětu se dočkaly v letech 1673 a 1695. V této době se na Pardubicku účastnilo spiritistických seancí až pět set lidí.

Mohlo by se zdát, že se situace českých spiritistů zlepšila vydáním tolerančního patentu Josefem II. v roce 1781, avšak ten nezaručoval takovou náboženskou svobodu, která by byla absolutní. Podstatě povoloval pouze čtyři vyznání, s jedním z nich se museli lidé identifikovat. Pro skupiny, o kterých se domníváme, že představovaly zárodky spiritismu, pokračovala tedy doba represí a utajování. Například skupina adamitů, která se do vydání tolerančního patentu ukrývala, záhy poznala, že se na ní toleranční patent nevztahuje. Ten pouze rozpoutal množství vystoupení příslušníků spiritismu a

³⁷ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s.

gnosticismu³⁸, kterých se zalekla katolická církev, označila jejich víru a životní styl za židovství a bludařství a dále se snažila o vysídlovací politiku. Jelikož doba již neumožňovala katolické církvi posílat nepohodlné osoby jednoduše do vyhnanství, řada příslušníků různých hnutí byla odvedena k vojsku, se kterým se později přesunula do Uher. Tomu, že se při odsunu „blouznivců“ do Uher jednalo o spiritisty, nasvědčuje skutečnost, že začíná být v Budapešti otevřeně vydávána spiritistická literatura, kde přítomnost českých jmen v ní obsažených, hovoří za vše.

Represálie z roku 1783 zapříčinily, že se krkonošští spiritisté, opět stáhli do ústraní. Zprávy o jejich působení pronikaly na veřejnost pouze tehdy, pokud byl nějaký spiritista z neopatrnosti přistižen a usvědčen z jiného vyznání než z vyznání povolených tolerančním patentem.

Jak vidíme, kořeny českého spiritismu sahají opravdu hluboko do minulosti naší země. Vznik moderního spiritismu však přichází až s momentem, kdy se čeští spiritisté zapojují do celosvětově rozšířeného spiritistického hnutí. V běžném životě to znamenalo, že se spiritisté se svými činnostmi již neskrývali.

Doba kolem roku 1880 má několik specifických rysů, které si nyní ve stručnosti shrneme. Do roku 1880 je u nás historie spiritismu pečlivě skryta. Spiritisté tak úspěšně unikají před pozorností úřadů. Na druhé straně s jistotou víme, že zárodky spiritismu existovaly dávno před rokem 1880. Dokladem pro nás mohou být nejen charakteristické znaky spiritismu, které vykazovalo mnoho hnutí, ale také například román Antala Staška (1843-1931), který nese název „Blouznivci našich hor“ a líčí spiritismus jako dlouhodobě zaběhnutý jev. Není podstatné, jak Stašek spiritisty ve svém díle hodnotí, důležité je, že jde o důkaz jejich existence, protože se jedná především o popis tehdejší situace v Podkrkonoší. Spiritisté sami datují počátek svých dějin od roku 1880 a to z již zmiňovaného důvodu – ze strachu před pronásledováním a represáliemi. Po roce 1880 se lidé stávají spiritisty na základě vydávané literatury, jde tedy o počátek nové éry spiritismu. V době kolem roku 1880 přichází spiritismus s jasným programem a jako hnutí takové se objevuje na veřejnosti.³⁹

³⁸ Proud pozdní antiky, jehož jádrem je myšlenka vysvobození lidské duše z vězení hmoty a těla skrze poznání vztahů mezi lidským a božským.

³⁹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 79-130

7 VÝVOJ ORGANIZACE SPIRITISMU V ČECHÁCH

Ještě předtím, než čeští spiritisté začali vystupovat jako organizované seskupení, veřejnost udivovaly případy, které můžeme označit za případy plně spadající do sféry spiritismu. K rozvoji českého spiritistického hnutí výrazně přispěly ústně předávané či písemně zaznamenané úkazy projevení ducha. Dle pramenů je nám jasné, že je v podstatě nemožné určit nějaké datum jako datum vzniku spiritismu v Čechách. Jak bylo řečeno v předchozím bodě této práce, již dávno před rokem 1848 bylo možné setkat se v Podkrkonoší s jedinci, kteří vynikali vysokou psychickou citlivostí. V počátcích českého spiritistického hnutí byl jedním z těchto lidí Karel Vorel. Jelikož se ve společnosti těšil velké úctě, přivedl ke spiritismu mnoho zvědavců, kteří sami chtěli poznat, oč ve spiritismu jde a neodsuzovat něco, co ani neznali nebo co se vlivem církve jevilo jako špatné.

Dalším aspektem ovlivňujícím šíření spiritismu v Podkrkonoší byly odchody mladých mužů do sousedního Německa, kde hledali nové zkušenosti a kde se chtěli vyučit nějakému řemeslu. U našich sousedů v Německu byl tehdy spiritismus ve svém rozkvětu. Je tedy logické, že při návratu těchto mladých lidí pronikaly jisté poznatky z německého spiritismu k nám do Čech. Tím ale rozhodně netvrdíme, že se jednalo o něco nového, pouze šlo o opětovné posílení již existující silné tradice.

Sami čeští spiritisté však počátek svého působení datují na 2. únor roku 1880. Toto datum se vztahuje k prvním pokusům továrníka Etricha, žijícího v dnešním Trutnově, s médiem Lotti Wihanovou. Ze zápisů, které si během těchto pokusů vedl sám Etrich, se nám bohužel mnoho nedochovalo. Veškeré materiály odvezla jeho rodina, když došlo v roce 1945 k odsunu Němců z pohraničí.

Charakteristickým znakem seancí továrníka Etricha byl počet účastníků na těchto seancích: konaly se za účasti dvanácti osob. Toto číslo souviselo s přesvědčením, že by zúčastněných měl být stejný počet jako apoštolů. Tuto představu však záhy popřel Antonín Vodsedálek, který byl schopen komunikovat s duchy v celkovém počtu tří osob. Nezávisle na něm tuto domněnku vyvrátil také Karel Sezemský, který seance prováděl pouze se svým přítelem Aloisem Ševčíkem.

Informace o Etrichově počínání se k nám dostávají zprostředkovaně právě od Karla Sezemského, který ale zároveň Etricha nevnímá jako klíčovou osobnost pro rozvoj spiritismu u nás. Uvádí, že tím, kdo u nás šířil spiritistickou literaturu a zakládal kroužky, byl František Pavlíček. Mluvíme o období 60. let 19. století.

Zajímavou skutečností je fakt, že ještě před Etrichem prováděl podobné pokusy J. E. Shmid a to se slavným médiem H. Sladem (1835-1905). Tyto pokusy jsou však českými spiritisty zcela ignorovány. Tento nezáměr českých spiritistů spočívá v jejich přesvědčení o tom, že němečtí spiritisté praktikovali seance především pro pobavení a často svůj život ani neřídili pravidly, která by byla typická pro spiritistické hnutí. Pozdějších spiritistických sjezdů v Čechách se němečtí spiritisté neúčastnili ani jako hosté.

Činnost média H. Sladea měla, a to i přes nedůvěru ze strany českých spiritistů, jistý dopad na rozvoj hnutí v naší zemi. Během svého zdejšího působení označil Slade několik osob za možná média – vycítil u nich jisté mediijní schopnosti. Objevením řady médií byl položen důležitý stavební kámen pro pozdější spiritistické seance.

Seance továrníka Etricha měly pro pozdější rozvoj především inspirativní hodnotu. Informace o seancích se šířily mezi obyvateli Čech a tak docházelo k zakládání mnoha spolků na různých místech naší země. Například na pana Eduarda Brejta udělaly tyto informace takový dojem, že když se později z literatury dostatečně vzdělal, založil roku 1887 vlastní spolek, kde každý člen byl více či méně nadán mediijními schopnostmi. Otec pana Eduarda byl prvním spiritistou v obci, kde se původně nepřátelské chování obyvatel měnilo v postupný obdiv, a to na základě vynikajících výsledků působení těchto kroužků.

Z Etrichova kruhu se stala jakási líheň médií, kolem kterých se vytvářely další a další spiritistické kroužky. Uveďme alespoň pár jmen těchto důležitých médií – paní Pochopová ze Žalého, paní Votočková z Jestřábí u Jilemnice či paní Erlebachová z Benecka. Posledně zmiňovaná paní Erlebachová byla společně s manželem jednou z nejvýznamnějších šířitelek spiritismu v Podkrkonoší. Velikým přínosem těchto manželů bylo čtyři roky trvající pohostinství poskytnuté Karlu Sezemskému. Ten zahájil v domě Erlebachových vydávání edice „Spirit“ a časopisu „Posel záhrobní“.

O zvyšující zájem o spiritismus se také velmi významně zasloužilo vydávání spiritistické literatury. První, kdo se tomu začal věnovat, byl již zmiňovaný František Pavlíček z Českých Budějovic. Česky jako první spiritistické dílo vyšla kniha Allana Kardeca s názvem „Kniha duchů“, a to v roce 1881. Za tímto počinem stojí František Pavlíček spolu s Karlem Sezemským. Ačkoliv se jednalo o dílo velmi přínosné, jeho značná cena znemožňovala takové šíření, jaké by se u tohoto díla očekávalo. Více se tedy začaly vydávat brožury a díla ve formě sešitů, a to vše s cílem snížení nákladů a rychlejšího šíření mezi veřejnost.

Dalším významným šířitelem spiritismu, pocházejícím z okruhu kolem továrníka Etricha, byl pan Just. Ten od roku 1895 jezdil do Prahy a Dvora Králové nad Labem, kde prováděl jistou misionářskou činnost, a to šířením nejen teorií týkajících se spiritismu, ale

také praktickými ukázkami. Také František Pavlíček spolu s Josefem Uhlíkem podnikaly podobné výpravy na venkov a do Podkrkonoší, kde umožňovali číst spiritistická díla i nemajetné části obyvatel tohoto kraje.

Ačkoliv se všechny tyto informace vztahují k době po roce 1848, tedy k roku, kdy se začíná šířit spiritismus z Ameriky do světa, je zcela zřejmé, že k nám spiritismus z Ameriky nepřišel a pokud ano, tak pouze jako obohacující prvek.

Protože v této době bylo již spiritistické hnutí tak silné a tolik rozšířené, začal se proti němu organizovat klérus, který spatřoval ve spiritismu hrozbu a podlamování svého postavení. Na popud královéhradeckého biskupa Brynychy byl sepsán spis dne 25. 5. 1885 adresovaný vládě, který požadoval důrazné zakročení. I když se jedná o dopis nenávistný, dokazuje, jak silné bylo spiritistické podhoubí a jak neuvěřitelně se spiritistické učení šířilo.

Uvádí se v něm:

„Poslední dobou vzrůstá se spiritismus měrou úžasnou, a to i v takových obvodech, kde byly spiritistické schůze již dříve zakázány. Toto učení se nejvíce šíří na Trutnovsku a Chrudimsku, odkud udržují se čilé styky se spiritisty na Semilsku, v Českých Budějovicích a jinde. Celkem páčí se dnes vyznavačů spiritismu v Čechách na šedesát tisíc, z nichž 8% tvoří tak zvaná inteligence. Mimo to je mnoho vzdělaných, kteří duchověrecké schůzky provádějí jako sport pro zábavu. Spiritisté vydávají zpěvníky, modlitby, pořádají často schůze a uvádějí tím lid na scestí. Mnoho jich jejich učením trpí nejen duševně, ale i tělesně, a proto je záhodno, aby vláda hnutí tomu věnovala patřičnou pozornost. Nesmí zde být brán zřetel na jednotlivé případy, kdy skutečně učením tímto a jeho vlivem z lidí špatných stali se dobří (z opilců a karbaníků strážliví a z lenochů pracovití), ale hlavně se musí přihlížet k tomu, že hromadně otupuje se jím lid, neb pověra hraje zde největší úlohu a té propadá čím dále tím větší počet obyvatelů. Proto jest povinností úřadů, aby se učení tomu postavily na odpor. Spiritismus nejvíce je rozšířen mezi lidem chudým, ač předáci jeho míří k inteligenci.“⁴⁰

V mnoha oblastech nečekaly úřady na podobná vystoupení ze strany církve a samy vydávaly zákazy shromažďování určené spiritistům. Ze všech kazatelen bylo zanedlouho slyšet mnoho štvavých kázání právě proti členům tohoto hnutí. Všechno toto počínání vyvolalo hromadné výstupy spiritistů z církve. Podle přesvědčení členů spiritistického

⁴⁰ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 161

hnutí měl být každý spiritista duchovně natolik na výši, aby žádnou institucionalizovanou víru nepotřeboval.

Ačkoliv situace pro spiritismus nebyla nikterak příznivá, podstatný moment v dějinách tohoto hnutí v Čechách přichází s vydáním prvního spiritistického časopisu. O tento počín se postaral Jaroslav Janeček, který v roce 1894 začíná vydávat časopis „Hvězda záhrobní“. Tento časopis obsahoval především Janečkovy překlady ze zahraniční spiritistické literatury a významně přispěl k rozvoji spisovatelské a nakladatelské činnosti Karla Sezemského, který své první příspěvky začal zveřejňovat právě v tomto časopisu.

Dalším důležitým milníkem je bezesporu první spiritistická schůze, která byla svolána do Prahy 2. června roku 1895. Vystoupila zde celá řada vážených zastánců spiritismu (JUDr. Heský, JUC. Hřebík, JUC. Pícha ...), médií a nechyběl ani Karel Sezemský. Na této schůzi se sešlo dvě stě účastníků, což byl na tehdejší dobu značný počet. I proto se tato schůze může považovat za první spiritistický sjezd.

Zásady spiritistického spolku byly však stanoveny až 11. ledna roku 1896 v Králíkách, a to v tomto znění:

„Účel spolku: Účelem spolku je duševně zdokonalovat členy, nabádati ku pravé nezištné lásce bližního a podporovati hmotně potřebné členy své.

Povinnosti členů: Každý člen zaplatí ingres a roční poplatek 1 zl. r. č.; dále má každý člen dle svých prostředků a dobré vůle dobrovolné příspěvky dávati.

Každý člen má účel spolku plniti tím, že sám se zdokonalovati snaží, v rodině své k témuž nabádá, a také v obcování s jinými lidmi pravou nezištnou lásku pravidlem svého jednání činí.

Každý člen má podle svých duševních a hmotných prostředků pro duševní a hmotné blaho členů spolku činným býti.

Lež, podvod, pomluva, klení, nadávky, klepy, hněv, pomstychtivost, vynášení se nad jiné, nestřídmost v jídle a pití, požívání věcí, jichž není k zdraví zapotřebí, jako tabáku, opojných nápojů a podobných, dále vyhledávání zábav, štítění se práce, nečistota (tj. pohlavní rozkoš bez přání zploditi dítě) mají býti znenáhla odstraněny; rovněž každý člen má se zdržovat týrání zvířat.

Naproti tomu mají členové spolku rozmluvami, přednáškami, četbou dobrých knih k lásce k Bohu a bližního, k smyslu pro obecné blaho, k mírumilovnosti, smířlivosti,

prostotě, čistotnosti, šetrnosti, střídmosti, činnosti, čistotě a péči o zdraví pobádání a poučování býti.“⁴¹

Pro spiritisty ne příliš výhodná situace se změnila až 12. února roku 1896, kdy byl místodržícím zrušen zákaz spiritistických seancí ve Dvoře Králové nad Labem. Brzy následovaly toto rozhodnutí i další úřady v jiných městech. Dělo se tak mj. proto, jelikož bylo evidentní, že ti, co se hlásí je spiritismu, jsou mnohdy mnohem morálnější lidé nežli ti, co na ně poukazují a udávají je. Se zbavením se strachu z úřadů a možného pronásledování přichází první veřejná schůze spiritistů organizovaná Františkem Ježkem ve Dvoře Králové nad Labem. Toto setkání se konalo 22. března roku 1896. Po první veřejné a oficiální části této schůze následovala důvěrnější část, kde spiritisté přijali za své toto prohlášení:

1. Veřejně a otevřeně se hlásíme ke spiritismu.
2. Spiritistické učení se stává naším náboženstvím.
3. Chceme a budeme žít spiritisticky.
4. Budeme se domáhat volného a nerušeného konání našich spiritistických modliteb.

„Prohlašujeme dále, že uznáváme nad svými city náboženskými svrchovanost Boha a jinak bezpodmínečně svrchovanost státu. Ač nevzdáváme se jako občané státu nám poskytnuté ochrany právní a zákonné, přece bude naší snahou, abychom výkonnou moc omezili na míru nevyhnutelnou a nejmenší, a prohlašujeme zákon svrchované lásky evangelické za vodítko našeho poměru k bližnímu. Prohlašujeme dále, že zřízení, každý druh svobody uskutečňující, přijímáme za své a že budeme z těchto zřízení vždy pro sebe vyvozovati příslušné důsledky.

Práv nám příslušejících chceme se domáhati vždy cestou zákona. Nechceme býti jeho rušiteli a nechceme býti též v našem přesvědčení rušeni.“⁴²

Toto veřejné setkání spiritistů hraje důležitou roli vzhledem ke stanoveným zásadám, pro které se české spiritistické hnutí stalo unikátním. Byla to například snaha spiritistů žít podle duchovních nauk a v souladu s přírodou, šlo o volbu životního stylu. I to zcela vyvrací myšlenku spiritismu jako zábavy.

Další velká a důvěrná schůze českých spiritistů se konala 28. září roku 1898 v Praze. Opět se dotýkala organizační stránky českého spiritistického hnutí. Na této schůzi došlo k následujícím usnesením:

⁴¹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 167-168

⁴² Tamtéž.

1. Všude po Čechách budiž založeny spolky, kde to jen trochu jde. Jejich jména, účel, jednání i vedení budiž stejné. Tohoto cíle může být dosaženo jedině tehdy, když se budou konat výměnné přednášky a když každý spolek zvolí dva až tři důvěrníky, kteří by se stali členy opět samostatného spolku, jenž by konal vícekrát do roka schůze na různých místech a měl by na starosti především společné zájmy.
2. Vydávat časopis, který by byl orgánem všech českých spiritistů. Měl se jmenovat „Život“ a jeho cena byla stanovena na 2 zlaté (4 koruny) ročně.
3. Vydat a veřejně nosit odznaky, aby se spiritisté vzájemně mohli poznat na cestách po Čechách.⁴³

O částečné naplnění těchto cílů se zasloužil Karel Sezemský, který začal vydávat časopis „Posel záhrobní“ a později vydal také odznaky a jehlice. Ačkoliv se jednalo o pokusy, které měly sjednotit spiritistické spolky, nikdy k jejich důslednému sjednocení nedošlo.

Představa o ideální organizaci spiritistického hnutí spočívala v hierarchickém uspořádání. Inspirace byla nejspíše čerpána ve skutečně starých dobách. V některých řádech, které spiritisté sami vydali, nacházíme hierarchické uspořádání alespoň v náznaku. Jak již bylo řečeno, k jejímu úplnému naplnění nikdy nedošlo. Organizace spiritistického hnutí měla vypadat následovně:

- Základem měly být jednotlivé kroužky utvořené kolem médií a s vlastním vedoucím, který by vedl seance a komunikoval s duchovním světem prostřednictvím média.
- Kroužky měly být seskupeny do spolků, které pořádaly větší akce a měly vlastní knihovny.
- Všechny spolky měly být sdruženy pod zemské organizace, kterým by předsedali zemští zástupci.
- Zemské organizace měly být sjednoceny v jedinou národní organizaci, která by podléhala organizaci evropské.
- Nad evropskou organizací měla stát organizace světová.

Ačkoliv došlo k založení „Bratrské jednoty českoslovanských spiritistů“ v roce 1911, nikdy se nenaplnilo očekávání vkládané do této organizace. Cílem bylo vytvořit pomocí této organizace jakési pojítko mezi českými spiritisty a světem. Neúspěch spočíval

⁴³ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 174

v nejednotě českých spiritistů, kterou spatřujeme například ve snaze pražských spiritistů získat vedoucí roli nad zbytkem spiritistů v naší zemi.⁴⁴

K vývoji spiritistického hnutí však významně přispěly tři dokumenty vydané touto organizací, které se později staly základem pro další vydávané listiny. Jednalo se o dokumenty s názvy: „Řád bratrského sdružení českoslovanských spiritistů“, „Jednací řád bratrského sdružení českoslovanských spiritistů“ a „Řád pro seance“. Pokud by se nyní objevila snaha znovu obnovit spiritistické hnutí, tyto dokumenty by jistě mohly posloužit jako návod. První z dokumentů se velice podobá Komenského řádu Jednoty bratrské, avšak možnost, že by Sezemský čerpal z řádu Komenského, je mizivá. Ten totiž sepisoval tento dokument na základě organizace a učení spiritistů, s nímž se setkal v Krkonoších.

Jelikož se v této kapitole zabýváme především organizační stránkou českého spiritistického hnutí, jistě není na škodu stručně popsat jednotlivé body „Řádu bratrského sdružení českoslovanských spiritistů“ z roku 1911.

I. Rozdělení vedení na zemské a okresní ústředí

Tento bod se zabývá územním uspořádáním spiritistického hnutí, řeší otázku zemských ústředí, která umísťuje do Čech, na Moravu, do Slezska a také do Vídně. Do každého ústředí má být zvolen „důvěrník“, který má jisté povinnosti, mezi které se řadí svolávání sjezdů okrskových důvěrníků a reference o vývoji spiritismu v daném území. Zemský i okresní důvěrník má být volen na jeden rok. Dále se bod věnuje otázce rozdělení členů na „přispívající“ a „řádné“, rozdíl spočívá v odlišných příspěvcích a následných nároků. Členem se může dle tohoto bodu stát každá mravně zralá osoba starší 14 let.

II. Požadavky na členy

Druhý bod klade důraz na morálku jednotlivých členů, vyzdvihuje lásku k bližnímu, počestný a spravedlivý život. Dotýká se také vztahu člověka a zvířat – člen si musí cenit života vývojově nižších živočišných druhů a v žádném případě na něj nevztáhne ruku. Dále se požaduje vzdání se požívání návykových látek jako je alkohol a tabák. Člen by také neměl přináležet k žádné církvi, protože církevní dogmata snižují Boha na úroveň člověka. Závěrem tohoto bodu je zmíněno šíření spiritismu a odvádění příspěvků.

III. Nároky člena

⁴⁴ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 144-177

Pokud člen dostojí přislíbené hmotné podpoře, má dle tohoto bodu právo na řadu spiritistických publikací, které mu budou zasílány, má možnost účastnit se všech přednášek, které budou pořádány a je mu zaručena i právní pomoc.

IV. Stanovení a povinnosti důvěrníka

Dle tohoto bodu si nejméně dvě nebo tři osoby (budoucí členové spiritistického kroužku) mohou zvolit ze svého středu důvěrníka, který by udržoval spojení s „nadřízeným“ střediskem. Tento důvěrník musí splňovat všechny požadavky kladené na člena (viz. bod I. a II.). Těmto výjimečným členům sdružení jsou poskytnuty zvláštní semináře, které se týkají vědeckého zkoumání spiritismu a mají za úkol obohatit důvěrníka o nové vědomosti. Dále tento bod zmiňuje organizační povinnosti důvěrníka, jako například předávání spisů nebo přijímání příspěvků.

V. Pozbytí důvěrnictví

Tento bod se dá stručně shrnout tím, že ztráta důvěrnictví potká každého důvěrníka, který by mravně klesl, nesplňoval zásady spiritistů a vrhal tak špatné světlo na celé hnutí.

VI. Urovnání sporů

Zde se víceméně vylučuje možnost vzniku sporu mezi jednotlivými členy spolku, jelikož členové, řádně žijící podle spiritistického učení, mezi sebou nemají žádné rozepře. V případě, že by přece jen ke sporu došlo, je ustanoveno sedm lidí, kteří by se spor pokusili řešit.

VII. Spiritistická nauka

V tomto bodě jsou zmiňovány veškeré zásady spiritistického učení. Toto učení spiritisty přivádí k mravnosti a milování svých bližních a veškerých ostatních tvorů. Zdůrazňuje zásadu nečinění druhému toho, co nechceš, aby bylo činěno tobě, a zdůrazňuje, že z tohoto vyplývá zrušení zákona odplaty „Zub za zub, oko za oko“. Opět jsou tu uváděny povinnosti členů – nepít lihoviny, nekouřit, nejíst maso, potlačit světské choutky a vášně atd. Spiritistická nauka také neuznává různé dělení země, je pro ni vyloučeno absolutní jednotnosti.⁴⁵

Abychom se nezahltili množstvím informací týkajících se organizační stránky spiritistického hnutí, nebudeme nyní rozebírat „Jednací řád Bratrského sdružení českoslovanských spiritistů“, který obsahuje další rozšiřující informace o právech a

⁴⁵ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 505-513

povinnostech nových členů a důvěrníků. Jistě je pro nás zajímavějším dokumentem „Řád pro seance“, který pro lepší představu velmi organizovaných spiritistů ve stručnosti shrneme.

- I. Přirozeně se první bod zabývá začátkem seancí. Je kladen důraz na zklidnění mysli, navození správné duchovní atmosféry skrze modlitbu a píseň, při čemž je varováno před příliš dlouhými písněmi a modlitbami. V prvních pár minutách seance se také vedly hovory, zaměřené na duchovní život jednotlivých účastníků kroužku.
- II. Optimální délka a neprotahování je vyžadována u samotné seance. Doporučuje se nepřesahovat dvě hodiny trvání.
- III. Další bod uvádí, že je zapotřebí z kroužku vybrat toho, který je „nejbystřejšího rozumu“, aby usměrňoval projevy duchů. Z toho, co již víme z předchozích kapitol, se domníváme, že se jedná o vedoucího při jednotlivých seancích.
- IV. Duchy je během projevu zapotřebí zkoušet. Řád nabádá k prověřování v případě nejasností a ne ke slepé důvěře.
- V. V pátém bodě je zdůrazněna nutnost pravidelnosti při seancích.
- VI. Řád se samozřejmě zmiňuje i o jedincích, kteří by neměli k seanci přistupovat. Nepřekvapí nás, že se jedná o alkoholiky, kuřáky, smilníky a celkově o ty, kteří nepřijdou s myslí otevřenou a toužící po poznání.
- VII. Místnost má být pro seanci vždy čistá, vyvětraná, aby byla místem příjemným, jak pro účastníky seance, tak i pro projevujícího se ducha.
- VIII. Další bod se zaměřuje na médium. Před každým začátkem svého působení, by se médium mělo naučit dokonale se ovládat. Nutná je kázeň a čistý život, tedy život dle spiritistických zásad, které jsme již dříve zmiňovali.
- IX. Média musí být vzorem pro ostatní. Jen tak dosáhnou krásnějšího spojení s vyššími bytostmi.
- X. Při seancích se má médium projevovat bez čekání na vhodnou dobu. Tento bod se týká situace, kdy jsou během seance přítomna například dvě média.
- XI. Během projevu nesmí být médium vyrušováno, do projevu smí být zasaženo pouze v případě nějakého nebezpečí.
- XII. Poslední bod se zabývá ukončením seance, které má být provedeno opět modlitbou a závěrečnou písní. Má se také hovořit o projevech, které se během seance

dostavily, a popřípadě se provede kritika média, pokud jsou nějaké výtky. To se nesmí urážet, nýbrž si musí uvědomit, že je pouze prostředníkem.⁴⁶

Ačkoliv jsme již většinu výše uvedených požadavků zmiňovali již dříve, znovu jsme na ně poukázali v těchto řádech pro demonstraci velké snahy vytvořit jednotnou spiritistickou organizaci. Také jsme tímto poukázali na fakt, že pokud by byl spiritistou kdejaký „blouznivec“, pravděpodobně by nebylo možné vytvořit všechny tyto dokumenty.

Všechny tři řady byly později velmi zjednodušeny. Stalo se tak v roce 1926, kdy začalo být samotným spiritistům jasné, že ke sjednocení nedojde. Všechny body byly zredukovány do čtyř základních bodů. Zrušeno bylo například vyžadování členských poplatků. Zásady, týkající se zdravého a čistého života, však byly zachovány.⁴⁷

⁴⁶ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 513-515

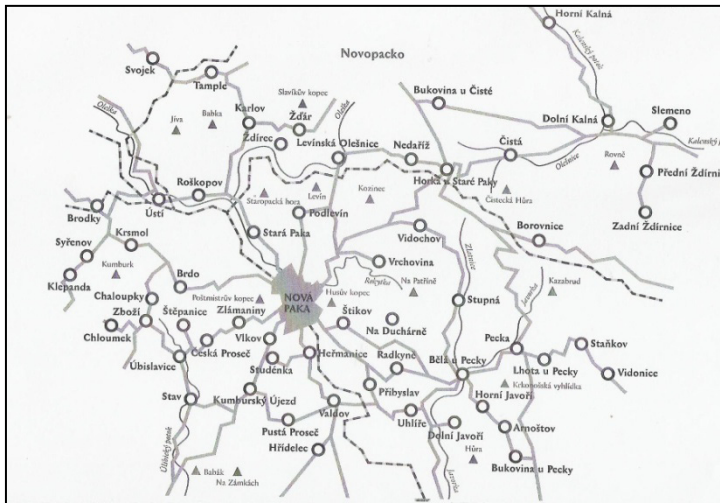
⁴⁷ Tamtéž.

8 OBLAST NOVOPACKA

Pokud se v dalších částech této práce chceme zaměřit na oblast Novopacka, tedy místa se silným spiritistickým podhoubím, považujeme za nutné tento kraj alespoň trochu přiblížit pro dokreslení celkového obrazu.

Novopacko je název podhorské oblasti, jejímž centrem je městečko Nová Paka, ležící přibližně sto kilometrů severovýchodně od Prahy nedaleko Krkonoš. Ohraničení tohoto území zhruba odpovídá hranicím bývalého okresu Nová Paka, který byl zrušen roku 1960.

Obr. 6: Mapa Novopacka

Zajímavostí Novopacka je fakt, že bylo obyvateli děleno na oblasti tzv. „kopců“ a „krajů“, přičemž „kraj“ označoval oblast pod kopci, kde byla úrodnější půda, celkově tepleji a kde dokonce ženich s chalupou znamenal mnohem více, než ženich se stejným majetkem v kopcích.

Podhůří na Novopacku je tvořeno několika hřbety, jejichž vršky dosahují čtyřseti až šestseti metrů nad mořem. Celá oblast je protkána množstvím potoků, které se vždy na jaře měnily na řeky a přinášely s sebou četné záplavy. Záplavy místním přinášely nejen obtíže, ale také často odhalovaly přírodní bohatství a to ve formě drahých kamenů.

Obr. 7: Expozice drahých kamenů v Nové Pace

„Trojí voda tato, ač letního času skrovný toliko potok, na jaře z většího dílu, a z okolních hor ztaje neb silněji prší, v velikou zrůstá řeku, tak že náramně bouří a velikých škod působí. Po povodni bývají na tomto potoku od novopacké mládeže v horním konci dobrý granáty, jež svou jasností a leskem mnohé jiné předčí, hledaný.“⁴⁸

⁴⁸ STEJSKAL, Jan. *Novopacko: Portrét paměti a srdce*. Harachov:2009. s. 10

Mluvíme tedy o kraji, který nabízí svým obyvatelům nelehké životní podmínky, ale také nádherné přírodní bohatství, a to ať se jedná o přírodní scenérie nebo o nerostné bohatství v podobě drahých kamenů.⁴⁹

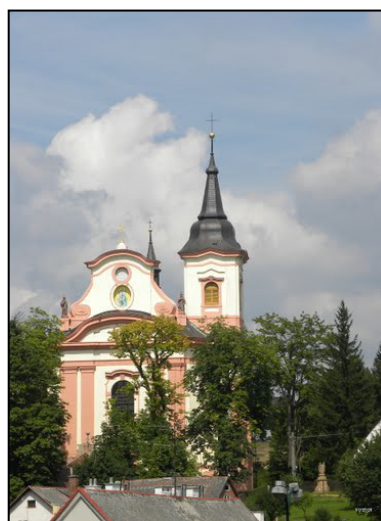
*„Vstoupil jsi za jistou hranici, kterou vytvořily podzemní síly, které tak jako hrnčír, hnětly tuto krajinu. To ony zde načrtly její prazvláštní kresbu a mnozí, jež sem vstoupili, ji obdivovali. Z ní pak čerpali, když s ní vešli do jakéhosi vnitřního dialogu, aby pak za sebou začali trousit kresby, obrazy, grafiku, básně. Prazvláštní zem a jiní lidé, to je Novopacko.“*⁵⁰

⁴⁹ Tamtéž, s. 1-10

⁵⁰ Klenotnice, Nová Paka

9 VÍRA V PODKRKONOŠÍ

K tomu, abychom mohli jasně pochopit, v jakých podmínkách se rodí či lépe řečeno „zahníždí“ spiritismus v okolí Nové Paky, je také potřeba nastínit náboženskou situaci na tomto území. Zajímavé je, že Nová Paka neměla nikdy jednoznačný přívlastek, jako například „katolická“ či „protestantská“. Byl zde ovšem velmi rozšířen kult sošky Panny Marie, ke kterému se váže dávná legenda. Legenda líčí, jak jistý Pavel Čimbulovský našel ve stříbrných stupenských dolech roku 996 obraz Rodičky

Obr. 8: kostel Nanebevzetí Panny Marie, dostaven roku 1724

Boží, který vystavil v lese nad studánkou a každý den u něj po práci vykonával pobožnost. Jeho počínání se ale vysmívali ostatní horníci a tak si roku 1019 odnesl obraz do Nové Paky do svého domu a dále pokračoval ve svých modlitbách k němu. Za to se mu od Panny Marie dostalo přímluvy u Boha a on měl štěstí ve všem, na co sáhl. Když poté zbohatl, rozhodl se vystavět pro sochu kapli (pozn. zpočátku prameny pojednávají o obraze, později se mluví již o soše).

Socha Rodičky Boží byla později umístěna do místního kostela a začala být považována za patronku Novopacka. Kult sošky se rozvíjel tak bouřlivě, že kostel nestačil pojímat množství návštěvníků a tak roku 1709 začala výstavba velkého poutního chrámu Nanebevzetí Panny Marie, který se stal cílem mnoha poutníků.

Pokud se nyní zaměříme na to, jaká církev měla na Novopacku dominantní postavení, zjistíme, že se zde střídali faráři jak katoličtí tak i protestantští. S postupem času se ale novopačtí začali odklánět od Vatikánu a obdivovali Jana Husa. Katolická církev se jim zdála příliš poněmčená a konzervativní.

Po roce 1948, kdy se k moci dostala komunistická strana, nastalo těžké období jak pro věřící, tak především pro církve. Lidé se ze strachu začali scházet opět doma stejně tak, jako tomu bylo u spiritistických seancí.

Ačkoliv je patrné, že náboženská situace na Novopacku nebyla nikdy příliš jednoznačná, s jistotou můžeme říci, že míra pobožnosti a víra v „nadpřirozeno“ byla vždy vysoká. Jednalo se tedy o ornou půdu pro novodobý spiritismus, který do oblasti Podkrkonoší dorazil nebo - lépe řečeno - vyrostl na kořenech staré tradice.⁵¹

⁵¹ STEJSKAL, Jan. *Novopacko: Portrét paměti a srdce*. Harachov: 2009. s. 17-39

10 KAREL SEZEMSKÝ A SPIRITISTICKÉ HNUTÍ NA NOVOPACKU

Obr. 9: Karel Sezemský

Pokud má být tato práce zaměřená na oblast Podkrkonoší, nesmíme zapomenout zaměřit se na osobu Karla Sezemského, kterého jsme již sice zmiňovali, avšak pouze okrajově. Jedná se o postavu v historii českého spiritismu, která se výrazně podílela na jeho šíření a především na organizační stránce celého hnutí.

Karel Sezemský se narodil 27. 10. 1860 ve Štýrsku, v poutním městečku Maria Zell. Byl nejmladším ze čtyř dětí v rodině krejčího. On se však vyučil ve Vídni rukavičkářem. Ačkoliv se Sezemskému nedostalo jiného vzdělání, rozšiřoval si obzory častou četbou, která se stala jeho vášní.

Se spiritismem se seznámil až v Praze. Zde vystřídal řadu zaměstnání a přišel tak do styku s mnoha lidmi, kteří ho jistým způsobem obohatili. Ke spiritistickému učení se dostal skrze jednu chudou rodinu v roce 1885. Otec této rodiny byl propuštěn z továrny, neboť těžce onemocněl. Právě působení tohoto prostého muže zapříčinilo, že se Karel Sezemský začal zajímat o spiritistické učení. Protože však nebyl přijat do kroužku spiritistů „Na Poříčí“, začal s vlastní činností na základě pokusů a samostudia. Byl přesvědčen, že mimo nás existuje jakási tajemná inteligentní síla. Příspěvky, zabývající se tímto tématem, začal zasílat do časopisu „Hvězda záhrobní“ a do časopisu „Život“. V roce 1897 přejal vydání „Spiritistické knihovny“ a v roce 1900 dokonce začal redigovat časopis „Posel záhrobní“, který bez přerušení vycházel až do roku 1939.⁵²

V roce 1901 převedl edici „Spirit“ i časopis „Posel záhrobní“ do Hrabačova u Jilemnice, kam se přestěhoval spolu se svojí novomanželkou, se kterou se seznámil a oženil v Praze. Od této doby můžeme říci, že začíná jeho intenzivní působení mezi spiritisty v oblasti Podkrkonoší, kde se snaží o jejich organizování. Setkával se však s častou persekucí hnutí a s neobvyklými návštěvami četníků u něj v redakci.

V roce 1904 se Sezemský přestěhoval do Nové Paky, kam se tím pádem přesunula i redakce edice „Spirit“ a „Posla záhrobního“. Na samotě za Štikovem koupil pozemek mezi lesy, kde měl v plánu psát své práce, což se mu podařilo, ale kde chtěl také vytvořit jakousi společnost spiritistického hospodářství, kde by lidé žili po způsobu prvních křesťanů.

⁵² SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. s. 80-84

V tomto bodě však neuspěl a přestěhoval se přímo do Nové Paky, ta se tak stala centrem spiritismu v období, mezi dvěma světovými válkami.

Kromě své vydavatelské činnosti se také zajímal o spiritismus v zahraničí. Byl v kontaktu se spiritisty v Rakousku, Německu, Jugoslávii a ve Francii.

Jako téměř každý přesvědčený spiritista byl Karel Sezemský abstinentem, vegetariánem a nekuřákem. Svým založením byl apolitický, za Rakouska-Uherska byl dokonce zavřen za odepření vojenské služby, což nebylo ve světě spiritistů nic neobvyklého.

Díky organizačním schopnostem Sezemského se první veřejná schůzka spiritistů v Nové Pace uskutečnila v roce 1903 v hotelu Mach. Tuto schůzi však sám Sezemský nevedl. První, jím vedená schůze se konala 3. dubna 1904 v Nové Pace. Po této schůzi následovala řada seancí, ale především řada veřejných vystoupení a výstav. Reakce na rozšiřující se zájem o spiritistické učení na sebe nenechala dlouho čekat. Došlo k vydání zákazu činností spiritistických kroužků, spiritismus byl pronásledován církví i úřady.

Během první republiky nepřednášel Sezemský pouze u nás, ale také v cizině, navštívil Francii a pobýval v Paříži, kde se setkal s Čechy, kteří odebírali jeho časopisy a knihy. Samozřejmě nevynechal ani návštěvu spiritistického domu Allana Kardeca, spisovatele, který byl pro Sezemského velkou inspirací.

Mezi zásluhy Sezemského lze zahrnout také vytvoření znaku českých spiritistů, který

Obr. 10: Znak českých spiritistů

spiritisté nosili ve formě odznaku zapíchnutého do klopky. Had na obvodu představoval zákon karmy, černý trojúhelník znázorňuje sestup tvůrčí energie v hmotu. Hmota se pod zákonem karmy vyvíjí tak dlouho, dokud z ní není odstraněna veškerá nedokonalost. Pak z této hrubé látky (hlava hada) začne vyrůstat bílý květ lotusu. Bílý trojúhelník značí rozkvet duševních sil, až se duši dostane pravého poznání (hvězda uprostřed). V dalším procesu je duše vyučována za pomoci čistých duchů (holubice) k dokonalému poznání. Písmena B. S. Čs. S. a P. znamenají „Bratrské sdružení československých spiritistů“.⁵³

Po návratu z Francie měl Sezemský tušení, že lidstvu hrozí nebezpečí, také nejspíš tušil blížící se vlastní smrt, protože práci v jeho nakladatelství přebírali dva členové jeho rodiny.

⁵³ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. s. 70

Karel Sezemský zemřel ve věku 76 let 30. listopadu 1936.

Po smrti Sezemského vedla nakladatelství jeho žena, avšak období okupace spiritismu vůbec nepřálo. V roce 1939 byla činnost nakladatelství a edice ukončena a v roce 1941 byl gestapem zabaven veškerý materiál. Po válce již nedošlo k obnovení nakladatelství „Spirit“ a o spiritismu se přestalo téměř mluvit.⁵⁴

Karel Sezemský za svého života zastával názory, které lze vyjádřit jedním z jeho citátů, který můžete objevit také při návštěvě expozice „Spiritismu v Podkrkonoší“ v Klenotnici Nová Paka: „*Církev a dogmata jsou klesnutím ducha do forem.*“⁵⁵

⁵⁴ BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. s. 11-15

⁵⁵ Tamtéž.

11 SPIRITISTICKÉ PUBLIKACE – ČASOPISY

„V období okupace a socialismu se ocitl spiritismus v nemilosti. Jen zázrakem se podařilo uchovat některé mediální kresby, literaturu a časopisy...“⁵⁶

Předchozím úryvkem jsme chtěli nastínit složitou současnou situaci při získávání informací o spiritistické literatuře, ať se již jedná o knihy nebo časopisy. Většina děl byla rozptýlena, zničena anebo je nemůžeme považovat za tak úplně spiritistické.

Na vydávání spiritistické literatury v námi zmiňovaném období se nejvíce podílely tři osobnosti spiritismu u nás. Jediným skutečně spiritistickým nakladatelstvím byla edice „Spirit“ Karla Sezemského v Nové Pace. Dalšími dvěma významnými vydavateli byli Stanislav Bělohradský a Jaroslav Janeček. Ačkoliv knihy tenkrát byly poměrně levné, příliš se neprodávaly. Byly umístěny v knihovnách, kam měli přístup všichni spiritisté. To později po zničení těchto knihoven znamenalo, že rázem takřka zmizela spiritistická literatura, protože chyběla v soukromých knihovničkách u každého spiritisty doma.

Mezi významná spiritistická díla, která se dochovala, patří překlad Kardecovy knihy „Genesis“ od Karla Sezemského. Od modernějších děl („Kniha duchů“, „Kniha médií“ a „Co je to spiritismus“) se liší tím, že autor nevychází pouze z informací získaných na seancích, nejedná se pouze o záznamy z průběhu sezení. Kardec zde hodnotí spiritismus z vědeckého hlediska a hodně také vychází i z církevního učení. Českému spiritismu je toto dílo poměrně cizí a méně oblíbené jako ostatní Kardecovy knihy, protože se snaží poskytnout odpovědi na něco, na co se dostávalo odpovědí českým spiritistům přímo na seancích. Důvodem, proč toto dílo zmiňujeme, je skutečnost, že se jedná o dílo, které pokládá jakýsi základní kámen k přechodu od praktického spiritismu k vědeckému výzkumu psychických procesů.

Dalším významným literárním počinem byl překlad díla Jeana Roustainga, které přeložil František Pavlíček s Františkem Školou pod názvem „Křesťanský spiritism, výklad evangelia a desatera“. K překladu došlo v roce 1886 a zmiňovaný Pavlíček se Školou, tenkrát ještě studenti, jej začali vydávat ve formě sešitů. Na nátlak Univerzity Karlovy v Praze však s touto činností přestali. Později toto dílo vydat ve třech svazcích Karel Sezemský.

Třetí zmiňovanou osobností v oblasti vydavatelské činnosti byl Jaroslav Janeček. V roce 1903 vydal knihu „Před branou vyšších světů“, která po dlouhou dobu podávala nejlepší přehled o psychických silách v češtině.

⁵⁶ Tamtéž, s. 7

V roce 1904 vydal Karel Sezemský patrně nejzávažnější dílo českého spiritismu tehdejší doby. Nese název „Ve škole duchovní, čisté učení spiritistické: sbírka mediálních sdělení a poučení, dané od duchů všech stavů, výší a druhů. „ a jedná se o sbírku mediálně psaných textů shromážděných během dvaceti let, kdy se Sezemský spiritismem zabýval. Jednalo se o texty velmi různorodé, některé o modlitbě, jiné o smrti a věčném životě atd. Poprvé v tomto díle čtenáře seznámil s mediálními kresbami.

Skutečnost, že byl Karel Sezemský výrazným přínosem českého spiritismu, dokládá i jeho další literární počin. V roce 1926 vydal totiž mediálně psaný román „Jean D'Arc“ („Panna Orleánská“), který je neobvyklý především svým rozsahem, který je u děl tohoto typu úctyhodný.

Pokud jde o spiritistické časopisy, pak na prvním místě jistě zmíníme Sezemského „Posla záhrobního“.

Nejen, že se jedná o skoro nejvzácnější historický zdroj pro poznání českého spiritistického hnutí, ale také jde o nejdéle vycházející spiritistický časopis. Prvním vydávaným spiritistickým časopisem byla ale „Hvězda záhrobní“ vydávaná již zmíněným Jaroslavem Janečkem. V tomto časopise byly tisknuty překlady spisů A. J. Davise, popisy případů zkoumaných W. Crookesem či přeložené články Flammarionovy.⁵⁷

„Hvězda záhrobní“ byl časopis literárně velmi cenný, bohužel se nepodařilo udržet jeho vydávání příliš dlouho, protože za něj odběratelé neradi platili. „Hvězda záhrobní“ také znamenala počátky literární činnosti Karla Sezemského.

Na posledním místě se zaměříme také na dvě významné spiritistické ročenky – „Nové směry“ a „Duch pravdy“. První uvedenou sepsal Karel Sezemský a spiritistům sloužila především k rozšiřování obzorů do jiných duchovních směrů. „Duch pravdy“, z pera Bělohradského, je ročenka výlučně spiritistická a je tak pro nás dalším důležitým zdrojem informací při poznávání spiritismu v naší zemi.⁵⁸

Obr. 11: Spiritistický časopis „Posel záhrobní“

⁵⁷ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. s. 76

⁵⁸ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 587-593

12 ODPŮRCI ČESKÉHO SPIRITISTICKÉHO HNUTÍ

Mezi nejvýraznější protivníky spiritistického hnutí bezesporu patřila katolická církev. V dobách, kdy měla velikou moc a stát byl jejím nástrojem, svojí netolerantností a zásahy proti spiritistům docílila pouze toho, že z jejich řad začali spiritisté hromadně vystupovat. Církev vyžadovala poslušnost, zatímco spiritismus nabízel potvrzení o existenci posmrtného života.⁵⁹

To, co církevním odpůrcům nejvíce na spiritismu vadilo, by se dalo shrnout do následujících šesti bodů:

- Spiritistické učení se věnuje otázce Ježíše Krista, existují teorie o tom, že byl nejdokonalejším médiem všech dob. V očích spiritistů tedy Kristus není Bůh. Ruší tím učení o svaté Trojici.
- Spiritismus neuznává církevní autoritu a víru, řízenou nějakou konstitucí, obecně.
- Spiritismus neuznává církevní obřady.
- Křesťanství se přiči fakt, že spiritisté rozmlouvají s duchy a pěstují tajné vědy.
- Podle křesťanů se duše zemřelých nemohou projevovat, jak to tvrdí spiritisté. Pokud se přece jen projeví, jsou to ďáblové v podobě duší.
- Podle křesťanů spiritismus znemravňuje lid a tím tak ohrožuje jejich spásu.

K poslednímu bodu snad jen připomeňme, že to byli právě spiritisté, kteří svými morálními hodnotami a způsobem života často předčili zbytek obyvatel naší země.

Dalšími osobami napadající spiritismus byli také různí fanatici. Zmínme například jistého V. Boleslava Pavlíka-Sychra, který byl zpočátku zarytým spiritistou. Spiritismus prosazoval se stejným fanatismem, s jakým ho později hanil. Přerod do pověrečně věřícího křesťana je nám nejasný, ovšem určitou roli mohly hrát výhrůžky zatracením ze strany duchovenstva. Ačkoliv se Pavlík-Sychra sám osobně přesvědčil o podstatě spiritismu a existenci jevů, které si věda ne vždy dokáže vysvětlit, založil roku 1904 „Antispiritistickou ligu“, která vydávala letáky a publikace zaměřené proti spiritismu.

Jiná skupina odpůrců se skládala z lidí „hloupých“, nepoučených o spiritistickém učení, kritizujících bez patřičných znalostí. Tito lidé nikdy nezačínali zkoumání spiritismu bez předpojatosti. Do této skupiny můžeme například zařadit B. Kunětickou, která o spiritismu sepsala pět vyprávění. Ačkoliv se osobně se spiritisty setkala, cestovala až do Krkonoš, účastnila se seancí, nikdy nepřehodnotila svůj odmítavý postoj, který zaujala

⁵⁹ Expozice spiritismu, Nová Paka

hned zpočátku výzkumu. Ve svém vyprávění „Médium kreslící“ z roku 1906 nařkla Jana Tonna, který byl kreslícím médiem, že kreslí sám a žádný projev ducha se neděje. I když ji Tonn trpělivě vysvětlil, že po tvrdé práci na drahách neudrží ve zničených rukách tužku a navíc kreslit neumí, nedala se obměkčit.

Proti konkrétním spiritistům byly čas od času skládány také posměšné písně. Nejedná se ovšem o písně lidové, které tak často brojí proti nešvarům společnosti, spíše jde o projev jakési osobní záště. Toto si můžeme ukázat na fragmentu jednoho popěvku, kde je patrná zaměřenost proti jistému panu Povolnému.

*Horo, horo, vysoká jsi,
hrůzou lidem vstávaj vlasy,
co si lidé dovolují,
že i duchy citírují.*

*Blíže města Olešnice
stojí tam Ronov vesnice.
Tam Povolný v povlékačkách
vozí duchy na robačkách.*

*Tam přišel čertův apoštol,
do pšenice seje koukou.
Spolek duchařů zavádí,
lidi malé víry svádí.*

*Občané této vesničky
nesedaj mu na vějičky.
Z vůkolí a také z dáli
pozval tedy mediány.*

*Byla velká trachtace,
vzalo za své celé prase.
Když se najedli, napili,
tu se do modlení dali.*

60
...

O spiritismu a o spiritistech najdeme hanlivá vyjádření také v různých literárních dílech. Autoři si mnohdy neuvědomovali, že to nebo koho popisují, nemůže být spiritista už kvůli zásadám samotných spiritistů, které byly dodržovány. Hezkou ukázkou pro nás může být dílo Antala Staška „Blouznivci našich hor“ nebo „Cestopisné kresby“ Václava Durycha. Pro zajímavost předkládáme úryvek z druhého zmiňovaného díla z roku 1898.

⁶⁰ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 537-538

„Chlap, který ve dne by propil v kořalce nos mezi očima, večer se mo díl a zpívá horlivěji než kterýkoliv asketa. Vděku se jim za to spoře dostává, naopak výsměchu a opovržení všech lidí rozumných.“⁶¹

Zde vidíme, že autor svůj pohled na spiritisty zaměřil pravděpodobně pouze na jediného člověka, který nejen že nesplňoval požadavky rozšířené mezi spiritisty, ale nejspíš také nebyl ostatními spiritisty za spiritistu ani považován. Václav Durych zase staví do protikladu pojmy „spiritismus“ a „rozum“. Je tedy patrné, že autor neměl tušení o psychických výzkumech, které probíhaly a podobaly se spíše vědě než jakémukoliv šarlatánství.

Další podskupinou odpůrců spiritismu byli také vědci a lékaři. První zmiňovaní nepřistupovali ke spiritismu, tak jak věda požaduje, tedy nezaujatě, bez předsudků a s uvážením všech argumentů. Často se ke spiritistům chovali posměšně a s přehlížením. Z pera lékařů, kteří na člověka vždy nahlíželi a pravděpodobně i budou nahlížet jako na výsledek biologických funkcí, vzešlo několik publikací, které měly bojovat proti pověře, ačkoliv pověra byla tímto způsobem právě vytvářena.⁶² To dosvědčuje například zhodnocení spiritistů podle prof. Vladimíra Vondráčka:

„Ke spiritismu byli přitahováni zejména psychopati určitého druhu a někteří psychotici.“⁶³

Jak vidíme, není zde zmínka o tom, jaká pravidla mezi sebou spiritisté uznávali, jak zdraví prospěšný život vedli a že by duševně nemocného člověka nebo člověka, co si se spiritismem pouze zahrává, mezi sebe ani nepřijali.

⁶¹ DUŠEK, L. *Tajemní spiritisté*. In: *Krkonoše. Jizerské Hory*, č. 8, roč. 43, 2010, s. 45

⁶² KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 547

⁶³ VONDRAČEK, Vladimír. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. Bratislava: Columbus, 1993. s. 56

13 ÚPADEK ČESKÉHO SPIRITISTICKÉHO HNUTÍ

Je velmi těžké označit přesně dobu, kdy se spiritistické hnutí začalo rozpadat. Nejedná se o nějakou konkrétní událost, která by zničila celou organizaci spiritistického hnutí, ale jde spíše o řadu vlivů, které měly za následek postupný rozpad hnutí v naší zemi.

Jednou z možných příčin rozpadu mohla být smrt Karla Sezemského v roce 1936. Ačkoliv se hnutí českých spiritistů scházelo i po jeho smrti a činnost nebyla přerušena, jednalo se o ztrátu tmelícího článku. Organizační schopnosti Karla Sezemského již nikdo jiný nenahradil. Do čela všech českých spiritistů se začaly tlačit spolky z hlavního města, jakoby poloha a role města ve státě hrála ve spiritismu nějakou roli. Nehledě na skutečnost, že to bylo právě v hlavním městě, kde se ztratila kasička s penězi ve spiritistickém domě. To nasvědčuje tomu, že spiritisté z podhorských, horských oblastí a venkova obecně měli své morální zásady nastavené mnohem výše a spiritismus pro ně byl něčím niterným.

O úpadku spiritistického hnutí nám může mnohé napovědět jedna pasáž z knihy „Novodobý český hermetismus“ od Milana Nakonečného. Zde Nakonečný uvádí, že se na konci 19. století vyskytovali jedinci, kteří se snažili proniknout do hlubin poznání a dostat se dále než k pouhému spiritismu, který je zde vnímán jako zvlgarizovaný spiritualismus. Z Podkrkonoší se fenomén spiritismu rychle šířil i do větších měst, zejména do Prahy, kde byl založen spolek „Na Poříčí“. Dále autor uvádí, že se zde scházela vrstva tamní inteligence, která debatovala na různá okultistická témata a kouřila hašiš. Zúčastnit se spiritistických seancí prý patřilo ke společenskému bontonu a bylo jakousi samozřejmostí.⁶⁴

Z tohoto předchozího odstavce nejenže vyplývá, že si autor ve svých tvrzeních odporuje, když uvádí, že se v Praze vyskytovala řada jedinců, která toužila po hlubším poznání, ale na druhou stranu kouřila hašiš a spiritistická shromáždění pro ni byla jakousi formou společenské prestiže. Toto samotné popsání situace v hlavním městě nás nenechá na pochybách, že se skutečně jednalo o úpadek celého hnutí, ačkoliv to zde autor nespatřuje. Připomeňme si například zásady spiritistů, ve kterých byl dán jasný zákaz požívání omamných látek. I skutečnost, že spiritisté své seance prováděli veřejně a pro společenské uznání, se neslučuje s téměř posvátnou úctou, se kterou k nim bylo přistupováno dříve.

„Obec československých spiritistů“, která byla tvořena jen třemi pražskými spolky, se situovala do role vůdce všech československých spiritistů. Za přirozené vůdce byli ovšem

⁶⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. Praha: Eminent, 2009. s. 45

považování patriarchové z radvanického spolku „Bratrství“. Už tento rozpor významně přispěl k naprostému rozpadu hnutí, nehledě na politickou situaci tehdejší doby. Spiritisté mezi sebou měli řadu samozvaných předáků, nikoli však skutečného a schopného vůdce, který by celou organizaci spojoval.

O další vlivy, oslabující celé hnutí a vedoucí k jeho zániku, se postaraly politické režimy v naší zemi. Není žádným tajemstvím, že po obsazení Československa nacisty byla veškerá duchovní a okultní činnost ochromena. Tato skutečnost se nám může jevit jako paradoxní s přihlédnutím k tomu, že právě jádro nacismu využívalo sil černé magie. O okultní vědy se představitelé nacistů nezajímali se záměrem duchovně se povznést a tak strach z toho, že by někdo okultismu využil proti nim stejným způsobem, jakým pracovali oni, způsobil pronásledování veškerých pokusů povznést se k jakékoli duchovnosti. Byly uzavřeny soukromé, drobné tiskárny, které ani nutně nemusely vydávat duchovní literaturu, veškeré veřejné akce se předem hlásily úřadům. To tedy vedlo ke stažení se spiritistů z veřejného života. Není pravděpodobné, že by spiritisté se svojí činností přestali úplně, ale je jasné, že se vzhledem k situaci opět začali skrývat za zdi svých obydlí. Veškeré seance se staly dokonce životně nebezpečnými.

V době, kdy bylo zabíráno československé pohraničí, se veškeré tiskoviny zabývající se spiritismem dostaly do velkých problémů. Přesuny obyvatel vznikl chaos a odběratelé tak nemohli být dohledáni. Později byl tisk veškerých spiritistických časopisů zastaven úplně. S přihlédnutím k tomu, že to byly právě časopisy a brožury, které se zasloužily o šíření spiritistického učení, nám je jasné, o jak vážnou situaci se jednalo.

9. června 1941 gestapo přepadlo a zcela zničilo spiritistický dům v Radvanicích a vůdci tohoto spolku byli sedm týdnů vězněni. Dále byly vykrádány a ničeny knihovny a archivy spiritistů.

Po osvobození v roce 1945 se jako první ze spiritistických spolků vzpamatoval právě již zmiňovaný spolek v Radvanicích – spolek „Bratrství“. Spiritismus v Československu se snažil vypořádat se škodami napáchanými okupanty a dokonce se zdálo, že uplynulá válečná léta by pro něj mohla znamenat jistou motivační sílu. Naděje na obrození celého spiritistického hnutí se ovšem rozplynuly se silicím vlivem komunistické strany, která postupně ovládala státní aparát i sociální sféru. Na rozdíl od první republiky zřetelně poklesla obecná duchovnost.

V roce 1949 vyšlo poslední číslo spiritistického časopisu „Československá revue psychická“, komunistický režim, který pro spiritisty znamenal v podstatě to samé jako fašismus, si zvolil jako záminku nedostatek papíru. Nemusíme jistě zmiňovat obrovské množství vytisknutých agitačních letáků a politických knih.

V šedesátých letech minulého století přestal vycházet i poslední spiritistický časopis „Zpravodaj Obce československých spiritistů“. Ačkoliv se nejednalo o časopis, který by měl vysokou úroveň, jeho ztráta znamenala také ztrátu komunikace mezi spiritisty. Tím se definitivně rozpadla již tak rozrušená organizace.

V této době, kdy režim pronásledoval nepohodlné osoby, se již dobrovolně nepřetřásalo na veřejnosti mnoho věcí. Nikdo neřekl nic, co by mohlo nějakým způsobem ohrozit jeho nebo kohokoli jiného. Na první pohled by se nám mohlo zdát, pokud nyní provedeme souhrn sesbíraných informací, že spiritistické hnutí zaniklo spolu s druhou světovou válkou a že zkázu celého hnutí dokonala programově ateistická komunistická ideologie.⁶⁵

Ovšem za této situace se spiritismus pouze vytrácel z povědomí veřejnosti, stáhl se do ústraní. Knihy a časopisy, které by se zabývaly duchovní tematikou, vycházely velmi vzácně, spíše ojediněle. Ačkoliv byl statisticky zaznamenán výrazný pokles počtu spiritistů, jde spíše o to, že staří spiritisté zůstali a noví spiritisté se z obav na veřejnosti neprojevovali. Ještě však v sedmdesátých letech se pořádaly tradiční spiritistické výlety a seance v přírodě. Prameny z této doby se o spiritismu zmiňují jako o živém jevu v Krkonoších.

Tehdejší duchovní klima nepřálo ani praktickému spiritismu. Úroveň mediálních kreseb obecně rychle klesala. Projevoval se na nich vliv doby, který mediální kresby trvale znehodnocoval.

„Duchovní klima, kritický nedostatek literatury a až patologická, ale přesto pochopitelná nedůvěra k neznámým, a často i známým, osobám vedla k tomu, že spiritismus u nás rychle zanikl jako hnutí, takže přežívaly jen velmi vzácné ostrůvky stále činným spiritistů. Mnozí z nich však nakonec byli nuceni svých aktivit zanechat, protože média se vyskytovala stále vzácněji, takže nebylo kolem koho kroužek budovat.“⁶⁶

S pádem komunismu v roce 1989 svítla naděje, stejně jako tomu bylo po osvobození od nacistických okupantů, že by v Československu mohlo dojít k opětovné vlně touhy po poznání ve sféře duchovní, doufalo se také, že se obnoví potřeba dalšího psychického výzkumu a všech oblastí rozvoje člověka. Do roku 1989 bylo Československo považováno za třetí největší velmoc na světě v psychickém výzkumu. Je tedy zarážející, že se celý výzkum po roce 1989 zhroutil a již neprobíhá.

⁶⁵ DUŠEK, L. *Tajemní spiritisté*. In: *Krkonoše. Jizerské Hory*, č. 8, roč. 43, 2010, s. 45

⁶⁶ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 323

Duchovní prázdnoty využilo mnoho šarlatánů, sekt, samozvaných léčitelů, jejichž činnost neprovázela duchovnost a která směřovala pouze k zisku peněz.

Mezi ně patří rozmáhající se u nás teozofické hnutí, které se zabývá poznáním Boha, na rozdíl od křesťanské teologie však upřednostňuje cestu individuálního vnuknutí, intuice, tedy cestu ryze subjektivní. Tento směr, v čele s charismatickou Pavlou Moudrou, začal spiritistickému hnutí u nás, tak i ve světě ubírat členů a původní nadšení ze spiritismu pomalu ochabovalo.⁶⁷

Bylo vydáno mnoho knih, které se tváří, že se zabývají duchovností, ovšem opět se záměrem osobního obohacení a ne duchovního poselství. Časopis, který by byl věnován spiritismu nebo psychickému výzkumu, dosud schází.

Možná i proto, že se zatím neobjevil vhodný vůdce, se stále čeká na obnovení spiritistického hnutí. Bezpochyby praktický spiritismus stále žije, ovšem se jedná o velmi primitivní a neorganizované formy.⁶⁸

Przemysław Grzybowski ve svém díle „Velká kniha spiritismu“ uvádí, že dodnes přetrvávaly málo početné skupiny spiritistů na území Slovenska, Těšínského Slezska a Zaolší, které svoji činnost začaly opět rozvíjet po roce 1989.⁶⁹ Tento údaj je z roku 2005 a my se nyní můžeme pouze dohadovat nad jeho pravdivostí.

⁶⁷ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. s. 79-110

⁶⁸ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 178-329

⁶⁹ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o., 2005. s. 197

ZÁVĚR

V práci jsem se snažila zmapovat dějiny spiritismu na našem území a to včetně jeho historických kořenů. Pokusila jsem se spiritistické hnutí ukázat jako vysoce organizovanou skupinu osob a doplnit tak velmi rozšířenou představu spiritismu jako spiritismu pouze praktického, praktikovaného v chalupách a vesnických staveních při světle svíček.

V první řadě jsem se pokusila vybrat základní pojmy související se spiritismem a následně je vysvětlit. Vysvětlení pojmů posloužilo k pozdějšímu jednoduššímu pochopení celého textu a k dotvoření celkové představy o spiritismu.

Zaměřila jsem se na rozvoj spiritismu jak v naší zemi, tak i ve světě. Kapitola „Vznik novodobého spiritismu“, která se zabývá vývojem spiritismu ve světě, je pouze nástinem, který může sloužit pro porovnání s vývojem u nás. Nejedná se o plnohodnotně zpracované téma, jelikož tato práce není primárně orientovaná na světový spiritismus.

Dále jsem se zabývala oblastí Novopacka, kde mnoho let působil Karel Sezemský, kterého je možné vnímat, jako jednu z vůdčích osobností českého spiritistického hnutí. Proto jsem podala jednoduché seznámení s touto oblastí, včetně náboženského klimatu.

Aby byl pohled na spiritismus, a především na spiritistické hnutí v Čechách kompletní, přidala jsem také soudy odpůrců tohoto hnutí a poukázala na určité rozpory v jejich tvrzeních.

Závěrečné kapitola se zabývá úpadkem tohoto hnutí, které se doposud neobnovilo. Z textu však vyplývá, že existují jisté zárodky, které možná v budoucnu přinesou obnovu českého spiritistického hnutí.

Práce splnila vytyčený cíl, a to podat historický nástin spiritistického a okultního hnutí včetně jeho nejvýznamnější osobností.

14 POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

14.1 Prameny

Expozice „Spiritismus v Podkrkonoší“ v Městské muzeum v Nové Pace o historii spiritismu a především o mediálních kresbách.

14.2 Literatura

1. DUŠEK, L. *Tajemní spiritisté*. In: *Krkonoše. Jizerské Hory*, č. 8, roč. 43, 2010, s. 44-45 ISBN: 80-902808-9-7.
2. STEJSKAL, Jan. *Novopacko: portrét paměti a srdce*. Harachov: 2009. ISBN: 978-80-254-6056-6.
3. KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. ISBN: 80-7281-149-5.
4. HAVEL, Václav (Atom). *Kniha života*. Praha: Knihovna Václava Havla, o.p.s, 2011. ISBN: 978-80-87490-04-4.
5. KARDEC, Allan. *Výskumný spiritismus-Kniha prostředníkův, neb: Vůdce prostředníkův a vyvolávačův obsahující zvláštní poučení duchův o theorii všech duchů manifestací, o způsobech obcování se světem neviditelným, o vyvinutí mediumity, o obtížích a nebezpečích, se kterými se můžeme setkat při výkonu spiritismu*. Brno: Schneider, 1997. ISBN: 80-85769-25-2.
6. BAŘINA, Miloslav. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. ISBN:80-902808-9-7.
7. NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. Praha: Eminent, 2009. ISBN: 978-80-7281-327-8
8. SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky – Kořeny aneb galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010. ISBN: 978-80-7281-328-5.
9. GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o., 2005. ISBN: 80-7362-107-X
10. VONDRÁČEK, Vladimír. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. Bratislava: Columbus, cop. 1993. ISBN: 80-7136-030-9 : 249.00

14.3 Internetové zdroje

www.novopacko.cz

www.muzeum.cz

www.allankardec.com

14.4 Seznam obrázků

Obr. 1: Mediální kresba (KOZÁK, Jaromír. <i>Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin.</i>)	17
Obr. 2: Mediální kresba(KOZÁK, Jaromír. <i>Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin.</i>)	17
Obr. 3: Mediální kresba Hugo Hosmana z roku 1939, vytvořena za 16 hodin(foto vlastní)	18
Obr. 4: Mediální kresba Huga Hosmana z roku 1939, vytvořena za 12 hodin(foto vlastní)	18
Obr. 5: Mediální kresba „Růže ze Siria“ z roku 1929(foto vlastní)	19
Obr. 6: Mapa Novopacka(STEJSKAL, Jan. <i>Novopacko: portrét paměti a srdce.</i>)	35
Obr. 7: Expozice drahých kamenů v Nové Pace(foto vlastní)	35
Obr. 8: kostel Nanebevzetí Panny Marie, dostaven roku 1724(www.annuaire-mairie.fr/photo-nova-paka.html – 7.4.2012)	37
Obr. 9: Karel Sezemský(www.muzeum.cz/cz/expozice-spiritismu/ - 7.4.2012)	38
Obr. 10: Znak českých spiritistů(www.jesen.cz/slovník.html – 7.4.2012)	39
Obr. 11: Spiritistický časopis „Posel záhrobní“(foto vlastní).....	42